

APTEK BİZNESİ

Kiçik sahibkarlar üçün bələdçi

Bakı - 2014

Aptek biznesi: kiçik sahibkarlar üçün bələdçi.

“AZSEA” MMC, Bakı, 2014, 60 səh

Müəllif: Rövşən Ağayev

Redaktor: Azər Mehtiyev

“Bu nəşr Amerika xalqının USAID vasitəsilə göstərdiyi səxavətli dəstəyi nəticəsində ərsəyə gəlmişdir. Bu nəşrin məzmununa görə İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İctimai Birliyi məsuliyyət daşıyır. Burada ifadə olunan fikirlər USAID-in və ya Amerika Birləşmiş Ştatları Hökumətinin mövqeyini əks etdirməyə bilər”

ISBN 978-995281-317-3

© İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İctimai Birliyi

İçindəkilər

Ön söz	5
Giriş	6
Bölmə I. Aptek biznesinin təşkili üçün spesifik	
hüquqi şərtlər	9
Aptek açmaq istəyən şəxslər üçün peşə-ixtisas və sağlamlıq tələbləri	9
Aptek biznesinin lisenziyalaşdırılması	12
Aptek biznesinin təşkilati-hüquqi formaları	14
Apteklərin təşkilinə dair tələb və standartlar	15
(i) Aptekə olan əsas tələblər	16
(ii) Aptek məntəqəsinə dair əsas tələblər	19
(iii) Aptek köşkünə dair əsas tələblər	21
Aptek işçilərinin sertifikatı	24
Aptek biznesilə bağlı xüsusi diqqət yetirilməli hüquqi müddəalar	27
Bölmə II. Aptek biznesinin təşkili üçün ümumi	
hüquqi tələblər	30
Biznesin dövlət qeydiyyatı	30
Əmlak üzərində mülkiyyət və ya icarə hüququnun rəsmiləşdirilməsi	32
(i) torpağın əldə olunması	36
(ii) torpaq üzərində mülkiyyət hüquqlarının dövlət qeydiyyatı	37
(iii) binanın tikintisi üçün icazənin alınması	38
(iv) mərhələ - tikilmiş bina üzərində hüquqların dövlət qeydiyyatı	40

**Vergi və sosial sığorta öhdəliklərinin icrası üçün
uçot və hesabatlılıq42**
İşçi qüvvəsindən istifadənin rəsmiləşdirilməsi45

**Bölmə III. Aptek biznesi ilə məşğul olanlar üçün ən
mühüm hüquqi-normativ sənədlər46**

**Bölmə IV. “Dövlət qeydiyyatına alınmış dərman
vasitələrinin qiymətlərinin tənzimlənməsi48**

**Bölmə V. Aptek biznesi ilə bağlı peşə hazırlığı
imkanları.....48**

**Bölmə VI. Kiçik sahibkarlar üçün kredit əldə etmək
imkanı: biznes-planın hazırlanması əsas
şərtidir50**

Bölmə VII. Sahibkarlar üçün faydalı linklər56

**Bölmə VIII. Dərmanların satışı və marketinqi ilə
məşğul olan əczaçılıq şirkətləri57**

ÖN SÖZ

Bu bələdçi Amerika Birləşmiş Ştatları Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAİD) maliyyələşdirdiyi “Azərbaycanda Kiçik Sahibkarlığın İnkişafına Dəstək” layihəsi çərçivəsində hazırlanmışdır. Layihənin məqsədi Azərbaycanda kiçik sahibkarlıq mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasıdır. Bu məqsədlə layihə çərçivəsində kiçik sahibkarlığın vəziyyəti və problemləri araşdırılır, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsinə, dövlət idarəetmə institutlarının gücləndirilməsinə dair təkliflər hazırlanır, konkret kiçik sahibkarlıq sahələrindəki maneə və çətinliklər təhlil edilir, qadın-ailə biznesinin inkişafına dair tədqiqatlar aparılır və tövsiyələr hazırlanır və bir sıra digər vacib istiqamətlərdə işlər görülür. Layihənin icraçıları bunlardır: Sahibkarlığın və Bazar İqtisadiyyatının İnkişafına Yardım Fondu (aparıcı təşkilat), İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım Mərkəzi, İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi, Kiçik və Orta Müəssisələrin İnkişafına Yardım Mərkəzi, Gələcəyə Körpü Gəncə gənclər ictimai birliyi və Quba Xalça Dünyası Assosiasiyası.

Bu kitabça Azərbaycanda kiçik sahibkarlıq sahələrindən biri olan aptek biznesinin təşkilinə həsr olunub. Burada qeyd edilən sahədə fəaliyyəti tənzimləyən hüquqi prosedurlar, əmlak üzərində mülkiyyət və ya icarə hüququnun rəsmiləşdirilməsi məsələləri, vergi və sosial sığorta öhdəlikləri, işçi qüvvəsindən istifadənin rəsmiləşdirilməsi qaydaları və bu sahibkarlıq sahəsinə aid bir çox digər məsələlər üzrə vacib məlumatlar əks etdirilib. Bələdçi həm bu sahədə fəaliyyət göstərən, həm də fəaliyyət göstərməyə hazırlaşanlar üçün faydalı mənbədir və müəlliflər ümid edirlər ki oxucular razı qalacaq.

GİRİŞ

Dərman vasitələrinin pərakəndə satışı demək olar ki, dünyanın bütün ölkələrində kiçik və orta biznesin fəaliyyət sferasına aiddir. Öz növbəsində dünyada sahibkarlığın bu sahəsi gəlirli biznes hesab olunur. Azərbaycanca ən müxtəlif qiymətləndirmələrə görə, aptek biznesinin illik dövriyyəsi 450-500 milyon manatdan az deyil və ekspert qiymətləndirmələrə görə, hətta qeyri-rəsmi dövriyyənin daha geniş olması ilə bağlı mümkün ehtimallar nəzərə alınmazsa belə, təqdim edilən məbləğ mövcud apteklərin rentabelli çalışması üçün yetərli sayıla bilər.

Dünyada aptek biznesi üçün xarakterik olan ümumi cəhətlərdən biri bu sahənin sərt dövlət nəzarəti altında olmasıdır. Bu cür nəzarət sistemi isə apteklərin fəaliyyətinin əhəlinin sağlamlığı baxımından milli təhlükəsizliyə sıx bağlı olması ilə izah edilir. Aptek biznesinə sərt dövlət nəzarətinin olması özünü ilk növbədə bu sahibkarlıq fəaliyyətinin icazəli olmasında göstərir. Qüvvədə olan Azərbaycan qanunvericiliyinə görə, aptek biznesi ilə məşğul olmaq istəyən subyektlər Səhiyyə Nazirliyindən xüsusi lisenziya aldıqdan sonra, fəaliyyətə başlaya bilərlər. Əks halda, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin tələbinə əsasən, lisenziyasız aptek fəaliyyəti göstərən subyektlər iri məbləğdə cərimələrlə üzləşəcəklər.

Ayrı-ayrı ölkələrin təcrübəsinin araşdırılması göstərir ki, inkişaf etmiş ölkələrdə aptek biznesinin lisenziyalaşdırılması ilə bağlı fərqli modellər mövcuddur. Məsələn, Danimarka, Almaniya və Finlandiyada yalnız əczaçı ixtisasına malik şəxslər aptek açmaq üçün icazəyə görə müraciət edə bilər. Lakin Belçikada aptek biznesi üçün lisenziya istənilən məslək sahibinə verilə bilər, lakin aptekdə işləyən işmilərin əczaçı olması mütləq şərtədir. Portuqaliyada da yalnız əczaçı ixtisasına malik şəxslər aptek açmaq üçün icazə ala bilər, amma bu ölkədə qanun bir nəfəri yalnız bir

aptekin sahibi olmağa imkan verir. İtaliya və İspaniyada apteki açan şəxs həmin aptek fəaliyyətinə başlayandan 3 il, Avstriyada isə 5 il ötdükdən sonra satıla bilər. Amma məsələn, Hollandiyada bu qəbildən olan məhdudiyyətlər yoxdur. Bu məhdudiyyətin məqsədi odur ki, aptek açmaq imkanı məhdudlaşdırılan şəxslər əczaxana biznesinin başqa subyektlərin yardımı ilə qura bilməsin.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində apteklərin açılmasına icazə verilərkən səlahiyyətli dövlət qurumları onların coğrafi paylanmasına xüsusi diqqət verir və lisenziyalaşdırma qərarı verilərkən apteklərin mövcud dislokasiyasını nəzərə alır. Məsələn, bir çox Avropa ölkələrində konkret coğrafi ərazilər daxilində əhalinin hər 10 min nəfəri üçün apteklərin sayı limitləşdirilir, yaxud apteklərin arasında ara məsafəsi müəyyənləşdirilir və s. Avropa Birliyinin ayrı-ayrı ölkələrində apteklərin dislokasiyasını planlaşdırmaq

üçün orta hesabla əhalinin 2500-4000 nəfəri üçün 1 aptekin fəaliyyət göstərməsi hədəfə alınır. Qonşu Türkiyədə də bu göstərici 4000 ətrafındadır. Azərbaycan hökumətinin məlumatına görə, hazırda ölkəmizdə 1500-dən bir qədər çox, o cümlədən rayonlarda 850-dən, Bakıda 600-dən çox, Gəncə və Sumqayıt kimi şəhərlərdə isə 100-dək lisenziyalı aptek fəaliyyət göstərir. Bu o deməkdir ki, Azərbaycan əhalisinin orta hesabla hər 6350 nəfərinə 1 aptek düşür. Öz növbəsində Avropa Birliyinin bir sıra ölkələrində apteklərin arasındakı məsafə 250-300 metrədən az bilməz.

Beləliklə, aptek biznesi bütün dünyada olduğu kimi Azərbaycanda da həssas, bütün insanların maraqlarına toxunan və dövlətin ciddi nəzarəti olan sahədir. Belə məsuliyyətli işin öhdəsindən gəlmək üçün əsas məsələ bu sektorda çalışanların qanunverciliyin onlara verdiyi hüquqlarla bağlı müfəssəl məlumatlı olmasıdır. Bu baxımdan təqdim olunan bələdçi Azərbaycanda aptek açmaq istəyən kiçik və orta sahibkarlar üçün əlverişli yardımçı ola bilər.

Bölmə I

Aptek biznesinin təşkili üçün spesifik hüquqi şərtlər

Hər bir sahibkarlıq fəaliyyətində olduğu kimi, aptek biznesinin təşkili üçün spesifik olan hüquqi tələblər mövcuddur. Bu qəbildən olan tələblərə aptek biznesinə başlamaq üçün xüsusi lisenziyanın alınması, əzcaçılıq fəaliyyətinin həyata keçirildiyi binalar üçün əlahiddə sanitar şəraitin yaradılması, bilavasitə aptek işçiləri üçün spesifik şərtlərin müəyyənəndirilməsi ilə bağlı norma və standartları aid etmək mümkündür. Aşağıda həmin tələblərin hər biri ayrıca nəzərdən keçirilir.

Aptek açmaq istəyən şəxslər üçün peşə-ixtisas və sağlamlıq tələbləri

Aptek açmaq istəyən sahibkarlıq subyektinin əzcaçılıq üzrə ali və ya orta ixtisas məktəbini bitirməsi əsas hüquqi tələbdir. Bu tələb “Əzcaçılıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 6-cı maddəsində əks olunub. Həmin müddədə qeyd olunur ki, istər Azərbaycan Respublikasında, istərsə də xarici ölkələrdə əzcaçılıq sahəsində ali, yaxud orta ixtisas qazanmış fiziki şəxslər və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün hüquqi şəxslər aptek fəaliyyətilə məşğul ola bilərlər. Öz növbəsində, məhkəmənin qərarı ilə əzcaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olması qadağan edilən və ya fəaliyyət qabiliyyətinin olmadığı barədə qərar çıxarılan şəxslərin

əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olması qadağandır. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 46-cı maddəsinin tələbinə görə, fasiləsiz olaraq ixtisasları üzrə beş ildən çox işləməməyə əczaçılar müvafiq tədris müəssisələrində hazırlıq keçdikdən, yaxud yoxlama imtahanları verdikdən sonra əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul ola bilərlər. İxtisas üzrə beş ildən çox işləməmiş əczaçılıq təhsili olan şəxslər dövlət səhiyyə sisteminin müvafiq müəssisələrində ixtisaslarının təsdiq olunmasından sonra praktiki tibb və əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul ola bilərlər. Azərbaycan Respublikasının iştirakçısı olduğu beynəlxalq müqavilələrdə digər qaydalar nəzərdə tutulmadıqda, xarici ölkələrdə hazırlıq keçmiş tibb və əczaçılıq işçilərə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada uyğun tədris müəssisəsində imtahan verdikdən sonra tibb və əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olmağa icazə verilir.

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin 02.10.2006-cı il tarixli, 153 sayılı əmri ilə təsdiqlənmiş “Aptek təşkilatının yaradılması və fəaliyyətinə dair Tələblər”in 5-ci bölməsində qeyd olunur ki, aptekin və aptek məntəqəsinin maddi-məsul şəxsi ali əczaçılıq təhsili, aptek köşkünün isə - ali və ya orta əczaçılıq təhsili olan mütəxəssis olmalıdır. Aptekdə reseptsiz və həkim resepti ilə buraxılan dərman preparatlarının və digər tibb təyinatlı malların satışı ali və ya orta əczaçılıq təhsilinə malik ən azı iki mütəxəssis tərəfindən həyata keçirilməlidir. Aptek məntəqəsində və aptek köşkündə satıcı vəzifəsini ali və ya orta əczaçılıq təhsili olan şəxs tuta bilər.

Fasiləsiz olaraq ixtisasları üzrə 5 ildən çox işləməmiş əczaçılar müvafiq tədris müəssisələrində hazırlıq keçdikdən sonra əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul ola bilərlər. Aptek təşkilatlarında işləyən əczaçılar beş ildə bir dəfədən az olmayaraq ixtisas artırma

və kadrların hazırlığı müəssisələrində müəyyən proqram üzrə təhsil almalıdırlar. Aptek təşkilatının əməkdaşlarından öz fəaliyyətində əczaçılıq sahəsində normativ sənədləri və daxili əmək qaydalarını əldə rəhbər tutmaları tələb olunur.

Aptek təşkilatında işçilərdən düzgün istifadə olunmalı, şəxsi gigiyena və texniki təhlükəsizlik qaydaları üzrə onların hazırlığı və yenidən hazırlığı, eləcə də işə daxil olarkən və dövrü tibbi müayinələrin keçirilməsi təmin edilməlidir. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi Kollegiyasının “İcbari tibbi müayinələrin təkmilləşdirilməsi barədə” 13 dekabr 2012-ci il tarixli 46 sayılı Qərarına uyğun olaraq “İşçilərin icbari tibbi müayinələrinin keçirilməsi tələb olunan işlərin siyahısı” təsdiqlənib. Həmin qərara görə, aptek işçiləri ildə 1 dəfə məcburi qaydada həkim yoxlamasından keçməli, zəruri müayinələr verməlidirlər. Müayinə nəticəsində aşağıdakı tibbi əlamətlərdən biri təsdiqlənən şəxsin aptek işçisi kimi fəaliyyət göstərməsi və ya buna şərait yaradılması yolverilməzdir:

- ✦ qarın yatalığı, paratiflər, salmonellyoz, dizenteriya;
- ✦ himenolipidoz, enterobioz;
- ✦ sifilis yoluxucu dövrdə;
- ✦ cüzam;
- ✦ yoluxucu dəri xəstəlikləri: qoturluq, trixofitiya, mikrosporiya, favus, bədənin açıq sahələrində xoralaşma və svişi verən aktinomikoz;
- ✦ ağ ciyər vərəminin yoluxucu və destruktiv formaları, svişi olan ağ ciyərdən kənar vərəm, bakteriuriya, uzun və əllərin vərəm qurdeşənəyi;
- ✦ qonoreya (bütün formaları);
- ✦ dərinin irinli xəstəlikləri.

Aptek işçilərinin ildə bir dəfə peşəkar həkimlərin iştirakı ilə tibbi müayinədən keçirilməsinə aptek sahibləri bilavasitə məsuliyyət daşıyırlar.

Aptek biznesinin lisenziyalaşdırılması

“Əczaçılıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 14-cü maddəsinə əsasən, aptek biznesinə başlamaq istəyən fiziki və hüquqi şəxslər lisenziya almalıdırlar. Aptek biznesinin lisenziyalaşdırılması ölkə prezidentinin “Bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi haqqında” 2 sentyabr 2002-ci il tarixli fərmanına uyğun olaraq həyata keçirilir. Fərmana əsasən, aptek biznesinə başlamaq üçün icazəyə görə 5 500 manat dövlət rüsumu ödənməlidir. İcazənin verilməsi üçün aşağıdakı sənədlər tələb edilir:

- ✦ Ərizə;
- ✦ Hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnaməsinin surəti;
- ✦ Ərizəçinin vergi orqanları tərəfindən uçota alınması haqqında müvafiq sənədin surəti;
- ✦ Ərizədə qeyd olunan obyektlərdən hər biri üçün ərizəçinin istifadə hüququnu təsdiq edən sənədin surəti;
- ✦ Fəaliyyəti üçün nəzərdə tutulan avadanlıqların normativ-texniki tələblərə uyğun

olması barədə Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin təsdiqedicisi sənədi;

- ✦ Kadrlar barədə məlumat;
- ✦ Dövlət rüsumunun ödənildiyini təsdiq edən sənəd (qəbz).

Əgər təqdim edilmiş sənədlərdə çatışmazlıqlar aşkar edilərsə, bu barədə ərizəçiyə 5 gündən gec olmayaraq yazılı məlumat verilməli, onlar aradan qaldırıldıqdan və sənədlər təkrar təqdim edildikdən sonra 5 gün müddətində sənədlərə yenidən baxılmaqla icazənin verilməsinə dair qərar qəbul olunmalıdır. Sənədlər tam qaydasında olduğu təqdirdə, Səhiyyə Nazirliyi müraciət edən şəxsə sənədlərin təqdim olunmasından maksimum 15 gün ərzində cavab verməyə borcludur. Lakin əgər ərizəçiyə lisenziya verilməsindən imtina edilərsə, bu barədə ona imtinanın səbəbləri göstərilməklə beş gün müddətində yazılı məlumat verilməsi mütləqdir. Lisenziyanın verilməsindən yalnız qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda imtina oluna bilər və bu imtinadan qanunvericiliyə uyğun olaraq inzibati qaydada yaxud məhkəməyə şikayət verilə bilər.

Hüquqi şəxs ləğv edildikdə, fiziki şəxs vəfat etdikdə, həmin şəxslərə verilən lisenziya da öz hüquqi qüvvəsini itirir. Hüquqi şəxs yenidən təşkil edildikdə, onun adı dəyişdirildikdə, fiziki şəxsin vəsiqəsinə dair məlumatlar (seriya, nömrə, kim tərəfindən və nə vaxt verilmişdir, ünvanı) dəyişdikdə, yaxud lisenziya itirildikdə ərizəçi 15 gün müddətində lisenziyanın yenidən rəsmiləşdirilməsi üçün ərizə təqdim etməlidir.

Lisenziyanın yenidən rəsmiləşdirildiyi müddətdə ərizəçi öz fəaliyyətini əvvəlki lisenziya əsasında, lisenziya itirildikdə isə müvafiq dövlət orqanlarının verdiyi müvəqqəti icazə əsasında həyata keçirir. Lisenziya verən dövlət orqanının rəhbəri və ya onun

həvalə etdiyi vəzifəli şəxs tərəfindən imzalanmış və möhürlə təsdiq edilmiş müvəqqəti icazə lisenziyanın yenidən rəsmiləşdirilməsi üçün bütün sənədlər təqdim edildikdən sonra verilir.
Aptek biznesi üçün lisenziya 5 il müddətinə verilir.

Aptek biznesinin təşkilati-hüquqi formaları

“Əczaçılıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 14-cü maddəsinə əsasən, aptek biznesi aşağıdakı 2 formada təşkil oluna bilər:

- ✦ Dərman vasitələrinin topdansatışı üçün xüsusi anbarlar və ya depolar;
- ✦ Dərman vasitələrinin pərakəndə satışı üçün apteklər, aptek məntəqələri və aptek köşkləri həyata keçirə bilər.

Bu hüquq müddəadan aydın olur ki, “aptek biznesi” anlayışı dedikdə, dərman vasitələrinin pərakəndə satışını həyata keçirən fiziki və ya hüquqi şəxslər nəzərdə tutulur. Bu yanaşma öz təsdiqini “Dərman vasitələri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda da tapır. Belə ki, həmin qanunun 1.0.11-ci maddəsində qeyd olunur ki, aptek təşkilatı vasitələrinin pərakəndə satışını (dərman vasitələrinin fərdi sifarişlər əsasında hazırlanması da daxil olmaqla) həyata keçirən fiziki və hüquqi şəxsdir. Adıçəkilən qanunun 1.0.10-ci maddəsinə görə isə dərman vasitələrinin topdansatışını həyata keçirən hüquqi şəxslər topdansatış əczaçılıq müəssisəsi adlandırılır. Göründüyü kimi, qanunvericiliyə görə, dərman vasitələrinin topdansatışı ilə yalnız hüquqi şəxslər məşğul ola bilər.

Apteklərin təşkilinə dair tələb və standartlar

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi “Əczaçılıq fəaliyyəti haqqında” Qanunun müddələrindən çıxış edərək 2 oktyabr 2006-cı il tarixli, 153 sayılı əmr əsasında aptek təşkilatının yaradılması və fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq tələblər hazırlayıb. Hazırda bu tələblər bütün aptek təşkilatları üçün standart rolunda çıxış edir. Sənəd aptek təşkilatlarının aşağıdakı 3 formasını müəyyən edir:

- ◆ Aptek;
- ◆ Aptek məntəqəsi;
- ◆ Aptek köşkü.

Aptek dedikdə, reseptsiz və həkim resepti əsasında dərman buraxılışı, dərman hazırlanması, dərman bitkiləri, uşaq və dietik qida məhsulları, şəxsi gigiyena vasitələri, optika, müalicəvi mineral sular, kosmetik vasitələr, bioloji fəallığa malik qida əlavələri və

digər analogi malların satışı ilə məşğul olan aptek təşkilatı nəzərdə tutulur.

Aptek məntəqəsi dedikdə, dərman hazırlanması istisna edilməklə, reseptsiz və həkim resepti əsasında dərman buraxılışı, həmçinin dərman bitkiləri, uşaq və dietik qida məhsulları, şəxsi gigiyena vasitələri, müalicəvi mineral sular, bioloji fəallığa malik qida əlavələri və s. satışı ilə məşğul olan aptek təşkilatı nəzərdə tutulur.

Aptek köşkü dedikdə, yalnız reseptsiz buraxılan sadə dərman vasitələrinin, həmçinin dərman bitkiləri, uşaq və dietik qida məhsulları, müalicəvi mineral sular, şəxsi gigiyena vasitələrinin satışı ilə məşğul olan aptek təşkilatı nəzərdə tutulur.

Sənədə görə, aptek təşkilatlarının bütün formalarında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş sanitariya-epidemioloji, yanğın əleyhinə normalar gözlənilməli, əmək mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına riayət olunması təmin edilməlidir.

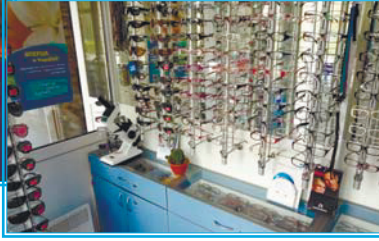
Qeyd: Göründüyü kimi, bu 3 forma arasında aydın fərqlər mövcuddur: Aptek məntəqəsi aptekdən fərqli olaraq dərmanların hazırlanması ilə deyil, reseptli-reseptsiz bütün dərmanların satışı ilə məşğul ola bilər. Aptek köşkü isə bu 2 formadan fərqli olaraq bir tərəfdən dərmanların hazırlanması ilə məşğul ola bilməz, başqa tərəfdən yalnız reseptsiz buraxılan sadə dərman vasitələrinin satışı ilə məşğul ola bilər.

Aptek təşkilatının hər 3 forması üçün Səhiyyə Nazirliyinin müəyyən etdiyi tələblər aşağıda ayrı-ayrılıqda təqdim edilir.

(i) Aptekə olan əsas tələblər

Aptek təşkilatının ən geniş profilli forması olan və statusuna görə sadəcə “aptek” adlandırılan təsisatlar üçün tələblərə aşağıdakılar daxildir:

- ✦ Aptekin əsas vəzifəsi əhaliyə və müalicə-profilaktik müəssisələrinə həkim resepti əsasında hazırlanmış, hazır dərman vasitələrini, eləcə də dərman bitkilərini, uşaq və dietik qida məhsullarını, müalicəvi mineral sularını, kosmetik vasitələrini, optika ləvazimatlarını, bioloji fəallığa malik qida əlavələri və sair analoji malları pərakəndə ticarət qaydasında satmaqdır;
- ✦ Aptek öz funksiyalarını yerinə yetirmək üçün dərman vasitələrinin aptek daxili hazırlanması və istehsalı üzrə mövcud normativ sənədlərə riayət etməli;
- ✦ Aptek müəssisəsinin profili və xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq malların çeşidini tənzimləməli;
- ✦ Əczaçılıq bazarında nomenklatura və qiymətlər üzrə tibbi təyinatlı dərman vasitələrinə olan tələbatı öyrənli;
- ✦ Müvafiq sənədlər əsasında satılan məhsulun sertifikatlaşdırılmasına və keyfiyyətinə nəzarət qaydalarına riayət etməli;
- ✦ Aptek ayrıca binada və yaxud qeyri-yaşayış sahəsində təşkil olunmalı (zirzəmi və yarım zirzəmi istisna olmaqla);
- ✦ Aptek özəl müalicə-profilaktika müəssisəsində və ya digər təyinatlı bina strukturunda yerləşdikdə onun ayrıca giriş qapısı olmalı;
- ✦ Aptekdə su, elektrik enerjisi təchizatının, sanitariya qovşağı, kondisioner, xüsusi əczaçılıq soyuducusu və telefonun olması vacibdir;
- ✦ Aptekin ümumi sahəsi "Apteklərin quruluşuna olan sanitariya tələbləri" nə uyğun olaraq 75 m²-dən az, o cümlədən satış zalı 25 m²-dən az, inzibati-məişət otaqlarının (sanitar qovşağı, anbar, müdir otağı və s.) sahəsi 50 m²-dən az olmamalıdır;

- ◆ Dərman vasitələrinin, eləcə də, aseptik şərait tələb edən dərman formasının hazırlanması üçün əlavə olaraq 35 m² sahə tələb olunur;
- ◆ Aptek xarici görünüşündə adı ilə yanaşı “Aptek” sözünü və iş rejimini əks etdirən lövhə ilə təmin olunmalı;
- ◆ Aptek yerinə yetirilən funksiyalara uyğun olaraq xüsusi aptek mebeli, avadanlığı və inventarı ilə təchiz edilməlidir. Aptekdə dərman vasitələrinin və tibbi təyinatlı məmulatların saxlanması üçün dolab və siyirmələr, təklif olunan malların yaxşı görünməsinə təmin edən horizontal və vertikal vitrinlər, termolabil malların saxlanması üçün soyuducu, xüsusi və üst geyimlərinin, ayaqqabıların ayrıca saxlanması üçün dolablar, dezinfeksiya rejiminin təmin olunması üçün dezinfeksiya vasitələri və təsərrüfat

inventarı, temperaturun və rütubətin qeydiyyatına alınması üçün cihazlar olmalıdır;

- ✦ Aptekdə satıcı üçün şaquli şüşə ilə alıcılardan izolyasiya olunmuş iş yeri təşkil olunmalıdır.

(ii) Aptek məntəqəsinə dair əsas tələblər

Aptek təşkilatının digər forması kimi “apteklər məntəqəsi” adlandırılan qurumlar üçün müəyyənləşdirilən tələblərə aşağıdakılar daxildir:

- ✦ Aptek məntəqəsinin əsas vəzifəsi əhaliyə dərman hazırlanması istisna edilməklə, reseptsiz və həkim resepti əsasında dərman buraxılışı, həmçinin dərman bitkiləri, uşaq və dietik qida məhsulları, şəxsi gigiyena vasitələri, müalicəvi mineral sular, bioloji fəallığa malik qida əlavələri və bu kimi digər malların pərakəndə ticarət qaydasında satmaqdır;
- ✦ Aptek məntəqəsi ayrıca binada və yaxud qeyri-yaşayış sahəsində təşkil olunur (zirzəmi və yarım zirzəmi istisna olmaqla). Aptek məntəqəsi özəl müalicə-profilaktika müəssisəsində və ya digər təyinatlı bina strukturunda yerləşdikdə onun ayrıca giriş qapısı olmalıdır;
- ✦ Aptek məntəqəsinin ümumi sahəsi 35 m²-dən az, o cümlədən satış zalı 20 m²-dən az, inzibati-məişət otaqlarının (inzibati otaq, anbar, sanitariya qovşağı) sahəsi 15 m²-dən az olmamalıdır;
- ✦ Aptek məntəqəsi xarici görünüşündə adı ilə yanaşı “Aptek məntəqəsi” sözünü və iş rejimini əks etdirən lövhə ilə təmin olunmalıdır;
- ✦ Aptek məntəqəsi yerinə yetirdiyi funksiyalara uyğun olaraq xüsusi aptek mebeli, avadanlığı və inventarı ilə təchiz

edilməlidir. Məntəqədə dərman vasitələrinin və tibbi təyinatlı məmulatların saxlanması üçün dolab və siyirmələr, təklif olunan malların yaxşı görünməsinə təmin edən horizontal və vertikal vitrinlər, xüsusi və üst geyimlərinin, ayaqqabıların ayrıca saxlanması üçün dolablar, temperaturun və rütubətin qeydiyyatına alınması üçün qurğular, dezinfeksiya rejiminin təmin olunması üçün dezinfeksiya vasitələri və təsərrüfat inventarı olmalıdır;

- ✦ Aptek məntəqəsində su, elektrik enerjisi təchizatının, sanitariya qovşağının, kondisioner, xüsusi əczaçılıq soyuducusu və telefonun olması vacibdir;
- ✦ Aptek məntəqəsində satıcı üçün şaquli şüşə ilə alıcılardan izolyasiya olunmuş iş yeri təşkil olunmalıdır.

(iii) Aptek köşkünə dair əsas tələblər

Aptek təşkilatının sonuncu forması olaraq “aptekin köşkü” adlandırılan qurumlar üçün müəyyənləşdirilən tələblərə aşağıdakılar daxildir:

- ◆ Aptek köşkünün əsas vəzifəsi əhaliyə reseptsiz sadə dərman vasitələrinin, sanitar-gigiyena əşyalarının, uşaq qidası, müalicəvi mineral sular, dərman bitkilərinin və başqa tibbi təyinatlı ləvazimatlarının pərakəndə ticarət qaydasında satmaqdır;
- ◆ Aptek köşkü əsasən vağzalların, zavod və fabriklərin, ticarət mərkəzlərinin ərazi və binasında, kənd yerlərində yerləşdirilir (zirzəmi və yarım zirzəmi istisna olmaqla);
- ◆ Aptek köşkünün ümumi sahəsi 10 m²-dən az, o cümlədən ticarət sahəsi 8 m²-dən az olmamalıdır;
- ◆ Aptek köşkünün fəaliyyət göstərdiyi yerin bilavasitə yaxınlığında istifadəsi mümkün olan sanitariya qovşağı olmalıdır;
- ◆ Köşkinin elektrik işıqlandırılması, əczaçılıq soyuducusu və kondisionerlə təmin olunmalıdır;
- ◆ Aptek köşkü xarici görünüşündə adı ilə yanaşı “Aptek köşkü” sözünü və iş rejimini əks etdirən lövhə ilə təmin olunmalıdır;
- ◆ Aptek köşkü xüsusi aptek mebeli, avadanlıq və inventar ilə təchiz olunmalıdır. Köşkdə dərman vasitələrinin və tibbi təyinatlı məmulatların saxlanması üçün dolab və siyirmələr, təklif olunan malların yaxşı görünməsinə təmin edən horizontal və vertikal vitrinlər, termolabil preparatların saxlanması üçün soyuducu, dezinfeksiya rejiminin təmin olunması üçün dezinfeksiya vasitələri və təsərrüfat inventarları olmalıdır;

- ✦ Aptek köşkündə satıcı üçün şaquli şüşə ilə alıcılardan izolyasiya olunmuş iş yeri təşkil oluna bilər.

Qüvvədə olan qanunvericilik aptek təşkilatları ilə yanaşı optika mağazalarına da tələblər müəyyənləşdirib. Həmin tələblərə daxildir:

- ✦ Optika mağazası ayrıca binada və ya qeyri-yaşayış sahəsində təşkil edilə bilər;
- ✦ Mağaza su, elektrik işıqlandırılması, kanalizasiya və kondisionerlə təchiz edilməlidir;
- ✦ Optika mağazası müalicə-proflaktika və ya təyinatlı müəssisənin strukturunda yerləşdirilsə, girişi ayrı olmalıdır;
- ✦ Optika mağazasının ümumi sahəsi 15 m²-dən az olmamalıdır. Mağazada eynəklərin düzəldilməsi və təmiri həyata keçirilərsə, həmin işçilər üçün əlavə sahə nəzərdə tutulmalıdır;
- ✦ Optika mağazasında optik ləvazimatlarla yanaşı optika çeşidlərinə aid şəxsi gigiyena vasitələri də satıla bilər;
- ✦ Optika mağazasının xarici görünüşündə adı ilə yanaşı “Optika” sözünü və iş rejimini əks etdirən lövhə olmalıdır;
- ✦ Eynək optikası və kontakt linzalarının satışı ilə optik, həkim-oftalmoloq ixtisası olan, yaxud əmək stajı 3 ildən az olmayan mütəxəssislər məşğul olmalıdır.
- ✦ Optika mağazasında optik eynək vasitələrinin hazırlanması və təmiri üçün cihaz və texniki vasitələr, təklif olunan malların yaxşı görünməsinə təmin edən horizontal və vertikal vitrinlər, dezinfeksiya rejiminin təmin olunması üçün dezinfeksiya vasitələri və havanın temperaturunu ölçmək üçün termometr olmalıdır;

- ◆ Optika mağazasının mütəxəssislərinin iş yeri alıcılardan şüşə ilə ayrıla bilər.

Apteklərin təşkilinə dair xüsusi dövlət standartları olmadığından Səhiyyə Nazirliyinin bu tələbləri rəsmi normalar kimi tətbiq edilir.

Aptek işçilərinin sertifikatı

“Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələbinə əsasən, əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olan, ali və orta ixtisas təhsilinə malik, müvafiq qaydada dövrü ixtisasartırma kurslarını keçmiş mütəxəssislərin müntəzəm olaraq peşəkarlıq səviyyəsinin və peşə yararlılığının yoxlanılması həyata keçirilməlidir və bu cür yoxlama prosesi sertifikatı adlandırılır. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 8 iyun 2010-cu il tarixli, 108 sayılı qərarı ilə təsdiqlənmiş “Praktik tibb və ya əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin (işçilərin) sertifikatı Qaydaları”na görə, aptek təşkilatlarında çalışanlar beş ildə bir dəfə sertifikatıya cəlb edirlər. Hamilə qadınlar, uşağının üç yaşınadək sosial məzuniyyətdə olan və həmin mə-

zuniyyət bitdikdən sonra bir ildən az müddətdə müvafiq vəzifədə (peşədə) çalışan qadınlar (uşağını təkbaşına böyüdən kişilər) sertifikatasiyaya cəlb edilmirlər.

Mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün əczaçıları Səhiyyə Nazirliyi sertifikatasiya edir. Prosesinin təşkili məqsədi ilə Nazirlik 11 üzvdən ibarət tərkibdə Sertifikasiya Şurası yaradıb. Şura səhiyyə mütəxəssislərinin sertifikatasiyası üçün test və müsahibələrin qrafikinə müəyyən edilməsinə, test imtahanlarının suallar toplusunun təsdiqinə, test və müsahibənin yekunları üzrə mütəxəssislərə şəhadətnamənin verilməsinə məsuliyyət daşıyır. Sertifikasiyası iki mərhələdə - test və müsahibə ilə həyata keçirilir. Test üsulu ilə imtahana cəlb edilən mütəxəssislər bu mərhələni müvəffəqiyyətlə keçdikdə müsahibəyə buraxılırlar. Əczaçılar sertifikatasiyadan keçmək üçün Nazirliyə aşağıda göstərilən sənədləri təqdim etməlidirlər:

- ✦ Nazirlik tərəfindən müəyyən edilmiş formada ərizə;
- ✦ şəxsiyyət vəsiqəsi və onun surəti;
- ✦ ali və ya orta tibb təhsili haqqında sənəd (diplom) və onun surəti;
- ✦ əmək kitabçası və onun notarial qaydada və yaxud kadrlar şöbəsində təsdiq edilmiş surəti;
- ✦ kadrlar uçotunun şəxsi vərəqəsi;
- ✦ ixtisasartırma kurslarını keçməsi barədə sənəd və onun surəti;
- ✦ sağlamlıq haqqında arayış;
- ✦ 3x4 ölçüdə 2 ədəd fotosəkil

Test imtahanının keçirilməsinə 30 gün qalmış imtahana cəlb olunan hər bir şəxs bilavasitə, yaxud işlədiyi müəssisəsinin rəhbərliyi vasitəsilə məlumatlandırılır. Test imtahanına cəlb edi-

lən hər bir şəxsə imtahan buraxılış vərəqəsi verilir. Test imtahanının sualları Nazirlik tərəfindən üç mürəkkəblilik dərəcəsi üzrə tərtib edilir. Test imtahanı informasiya texnologiyaları və xüsusi optik cihazlar vasitəsilə oxunan və 100 sualdan ibarət olan sual vərəqəsi üzrə aparılır. Test imtahanı üç saat müddətində keçirilir. İmtahan zamanı fasilə verilmir. Cavab kartlarının yoxlanılmasını Nazirlik təmin edir. Hər bir suala düzgün cavab bir balla qiymətləndirilir (cəmi 100 mümkün bal). Səhv cavablar və ya sualın cavabsız qoyulması sıfır bala bərabər tutulur. Test imtahanının yekununa görə 60 və ya daha çox bal toplamış şəxslər müsahibəyə buraxılırlar. Nazirlik test imtahanının nəticələrini imtahan keçirilən tarixdən üç gün müddətində bəyan edir.

Müsahibələrin keçirilməsi məqsədi ilə Sertifikasiya Şurası əczaçılıq ixtisasları üzrə İxtisas komissiyalarını təşkil edir. Sertifikasiyaya cəlb edilmiş şəxslər Nazirlik tərəfindən 7 gün əvvəl müsahibə barədə xəbərdar edilir və müsahibənin keçirildiyi yer, tarix və vaxt haqqında onlara məlumat verilir. Müsahibəyə gələn şəxs özü ilə şəxsiyyət vəsiqəsini gətirməlidir. Müsahibə açıq, hər bir şəxslə fərdi qaydada, İxtisas komissiyasının üzvləri ilə söhbət formasında 30 dəqiqəyədək müddətdə aparılır. Müsahibənin nəticələri açıq elan olunur, protokollaşdırılır və komissiya tərəfindən qəbul edilən qərar bütün üzvlər tərəfindən imzalanır. Cavabları məqbul qiymətləndirilmiş şəxs müsahibədən keçmiş hesab olunur. Sertifikasiyadan keçən şəxslərə sertifikatıya şəhadətnaməsi verilir və onlar beş il müddətində müvafiq ixtisas üzrə əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq hüququ əldə edirlər. Sertifikasiyadan keçməyən işçilər 6 ay müddətində iş yeri saxlanılmaqla, müvafiq tədris müəssisələrində peşə hazırlığı keçərək, təkrar sertifikatıya olunmaq məqsədi ilə ixtisasları üzrə növbəti imtahanlarda iştirak etmək üçün Nazirliyə müraciət edə bilirlər.

Aptek biznesilə bağlı xüsusi diqqət yetirilməli hüquqi müddəalar

1) “Dərman vasitələri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununa əsasən, Azərbaycan Respublikasına dərman vasitələrinin idxalını topdansatış əczaçılıq müəssisələri həyata keçirə bilər. Bu o deməkdir ki, pərakəndə satışla məşğul olan aptek təşkilatlarına satış məqsədilə dərman vasitələri idxal etmək qadağandır. Pərakəndə satış aptekləri dərman vasitələrini yalnız topdansatış anbarlarından və ya depolardan ala bilər;

2) Dərman vasitələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən, aptek sahibləri dərman vasitələrinin saxlanma qaydalarına ciddi əməl etməlidir. Aptek təşkilatlarında yalnız Azərbaycan Respublikasında müəyyən edilmiş qaydada dövlət qeydiyyatından keçmiş dərman vasitələri, müvafiq qaydada sertifikatlaşdırılmış uşaq və dietik qida məhsulları, kosmetik vasitələr, optika və digər analogi mallar saxlanıla və satıla bilər. Yararsız vəziyyətə düşmüş, istifadə müddəti bitmiş, keyfiyyəti və təhlükəsizliyi müəyyən edilmiş tələblərə cavab verməyən, mənsəyi məlum olmayan malların aptek təşkilatlarında satışına yol verilmir. Dərman vasitəsinin insan sağlamlığına zərərli təsiri dərman vasitəsinin aptek təşkilatlarında saxlanma qaydalarının pozulması səbəbindən yararsız hala düşməsi nəticəsində baş verərsə, vurulmuş zərər həmin aptek təşkilatları tərəfindən ödənilməlidir.

3) “Bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi haqqında” 2 sentyabr 2002-ci il tarixli fərmanına əsasən, aptek biznesi üçün lisenziyanın sahibi ona verilən lisenziyadan yalnız özü istifadə edə bilər və onu başqa şəxsə verə bilməz. Verilmiş lisenziyanın qüvvəsi lisenziya sahibinin təsisçisi olduğu hüquqi şəxslərə, habelə lisenziyanın sahibi ilə birgə fəaliyyət, o cümlədən onunla əməkdaşlıq barədə bağlanmış müqavilə əsasında fəaliyyət göstərən başqa şəxslərə şamil edilmir. Fərdi əmək müqaviləsi (kontrakt) və ya tapşırıq əsasında lisenziya sahibinin adından hərəkətlər edən şəxsə müvəqqəti olaraq lisenziyanın verilməsi lisenziyanın başqa şəxsə verilməsi sayılır. Əczaçılıq fəaliyyəti üçün lisenziya almış aptek təşkilatları bu tələblərə cavab vermədikdə, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin İnnovasiya və Təchizat Mərkəzi tərəfindən qanunvericiliyə uyğun olaraq onlara verilən lisenziyanın fəaliyyəti dayandırılır və ya lisenziya ləğv edilə bilər.

4) **İnzibati Xətalər Məcəlləsinə görə, xüsusi razılıq (lisenziya) olmadan əczaçılıqla məşğul olmağa görə cərimələr nəzərdə tutulur.** Qanunsuz aptek fəaliyyətinə görə, fiziki şəxslər iki min manatdan üç min manatadək, vəzifəli şəxslər beş min manatdan on min manatadək, hüquqi şəxslər iyirmi min manatdan otuz min manatadək miqdarda cərimə edilir.

5) **Fiziki şəxslərə dərman vasitələrinin buraxılması qaydalarına ciddi əməl olunmalıdır.** Apteklərdə resept təqdim edilməklə buraxılmalı olan dərman vasitələrinin reseptsiz buraxılmasına və ya yetkinlik yaşına çatmayanlara dərman vasitələrinin buraxılması qaydalarının pozulmasına görə yüz manatdan üç yüz manatadək miqdarda cərimə edilir. Bundan əlavə, aptek təşkilatlarında dərman vasitələri, optik ləvazimatları, ətriyyat-kosmetika, uşaq yeməkləri, müalicəvi mineral sular, bioloji fəallığa malik qida əlavələri və şəxsi sanitariya-gigiyena malları is-

tisna olmaqla, digər malların satılmasına görə üç yüz manatdan beş yüz manatadək miqdarda cərimə edilir.

6) “Dərman vasitələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun aptek təşkilatlarında xəstələrin qəbulunu qadağan edir. Yalnız həyat üçün təhlükəli olan hallarda əczaçılıq müəssisəsinə gətirilən şəxslərə ilk tibbi yardım göstərilə bilər.

Bölmə II

Aptek biznesinin təşkili üçün ümumi hüquqi tələblər

İstənilən biznesin təşkili ilə bağlı spesifik hüquqi şərtlərdən savayı bütün sahibkarlıq fəaliyyəti növləri üçün ümumi olan tələblər də mövcuddur. Belə tələblərə vergi və statistik uçotun təşkili, müvafiq dövlət qurumlarına dövrü olaraq vergi və statistika hesabatlarının təqdim olunması, əmək qanunvericiliyinin tələblərinin təmin edilməsi kimi məsələlər daxildir.

Qüvvədə olan qanunvericiliyə görə, aptek biznesi ilə məşğul olmaq istəyən subyektlərin bütün sahibkarlıq formaları kimi öz fəaliyyətlərində nəzərə almalı olduğu hüquqi tələb və mexanizmlərin hər biri aşağıda təqdim edilir.

Biznesin dövlət qeydiyyatı

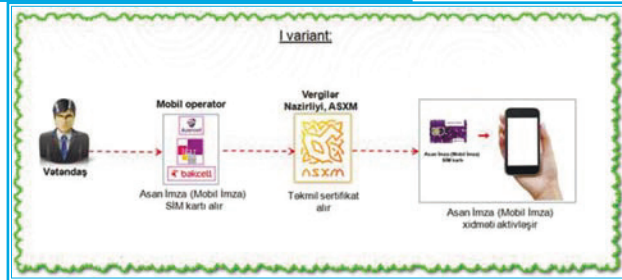
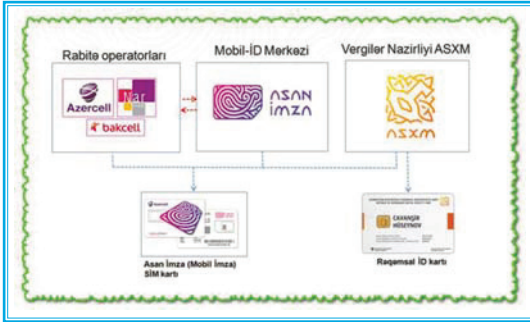
Kiçik ya orta sahibkarlıq subyektləri bir qayda olaraq fərdi sahibkar kimi dövlət qeydiyyatına düşməyə üstünlük verir. Fərdi sahibkarların dövlət qeydiyyatı həm əyani, həm də elektron formada aparıla bilər. Əyani formada müraciət etmək istəyən şəxs rəsmi qeydiyyatda olduğu yerin aidiyyəti üzrə vergi orqanına və ya ASAN Xidmətə müraciət edə bilər. Qeydiyyat orqanına ərizə, şəxsiyyəti təsdiq edən sənədin surəti və fiziki şəxsin yaşadığı yer haqqında məlumat təqdim edildikdən 2 gün ərzində şəxs qeydiyyat şəhadətnaməsini sənəd şəklində əldə edir.

Elektron formada qeydiyyat isə müraciətin edildiyi gün aparılır və şəxs qeydiyyat şəhadətnaməsini (VÖEN) elektron formada həmin gün əldə edir. Lakin elektron qeydiyyat üçün elektron imza alınmalıdır. Elektron imza almaq üçün Rəbitə və İnformasiya Texnologiyaları nazirliyinə müraciət edilir və elek-

tron imza sertifikatı alınır. Elektron imza sertifikatı zəruri sənədlər təqdim edildikdən sonra 2 gün ərzində verilir. Asan İmza (Mobil imza) e-xidmətlərə daxil olan və rəqəmsal imzalar edən zaman kimliyinizi təsdiqləmək üçün sizin mobil identifikasiyanızdır. Asan İmza (Mobil imza) bütün mövcud e-xidmətlərdən istifadəni mümkün edir. Asan İmza (Mobil imza) əslində elektron mühitdə fiziki İD-karta bərabər sənəd kimi sertifikatlarla bağlı olan mobil telefon SİM kartınızdır. Asan İmza (Mobil imza) ilə siz şəxsiyyətinizi təsdiq edə və sənədlərə rəqəmsal imza ata bilərsiniz.

Xidmət, Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi (ASXM) və mobil operatorlar tərəfindən təşkil edilir və müvafiq təkmil sertifikatı ilə rəsmiləşdirilir. Asan İmza (Mobil İmza), e-xidmətlərdən istifadə zamanı təhlükəsizlik tələblərini yerinə yetirən və müasir standartlara cavab verən xidmət sahəsidir.

Asan İmza (Mobil imza) elektron imza sertifikatlarının üç

növü vardır: fiziki şəxslər (vətəndaşlar) üçün elektron imza sertifikatları, hüquqi və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər üçün elektron imza sertifikatları və dövlət qulluqçuları üçün elektron imza sertifikatları. Fiziki şəxslər (vətəndaşlar) üçün elektron imza sertifikatları şəxsi istifadə üçün nəzərdə tutulmuşdur. Siz bu sertifikatdan yalnız şəxsi identifikasiyanız üçün istifadə edə bilərsiniz. Hüquqi şəxslər və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər, həmçinin dövlət qulluqçuları üçün nəzərdə tutulan elektron imza sertifikatları isə kommersiya və ya dövlət təşkilatını təmsil etmək və onun adından çıxış etmək səlahiyyətləri verir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən sertifikatlaşdırılmış imza vasitələri ilə yaradılmış və qüvvədə olan təkmil sertifikatlı gücləndirilmiş imza, əl imzası ilə bərabər hüquqi qüvvəyə malikdir.

“Asan İmza” sertifikatlarını təqdim edən Vergilər Nazirliyinin Xidmət Mərkəzləri və mobil operatorların siyahısı ilə www.asxm.gov.az saytında tanış olmaq olar.

Əmlak üzərində mülkiyyət və ya icarə hüququnun rəsmiləşdirilməsi

Fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün əmlak binanın icarəyə götürülməsi, hazır tikilinin alınması və ya torpaq sahəsi alınaraq binanın tikilməsi yolu ilə əldə oluna bilər. Bu formalardan hər birinin özünəməxsus əldə etmə prosedurları və rəsmiləşdirmə qaydaları var.

Binanın (tam və ya müəyyən sahəsinin) icarəyə götürülməsi. Biznesin təşkili məqsədilə tikili dövlət, bələdiyyə və xüsusi mülkiyyətdən icarəyə götürülə bilər. Mülkiyyətçidən asılı olaraq torpağın icarəyə götürülməsi də fərqlənir.

Biznesin təşkili məqsədilə bina özəl mülkiyyət olduqda, sahibkar aşağıdakı bilgilərə malik olmalıdır:

- ✦ Qüvvədə olan mülki qanunvericiliyə¹ əsasən icarəyə götürənlə (sahibkar) icarəyəverən (mülk sahibi) arasında rəsmi müqavilə bağlanmalıdır. Tərəflərdən ən azı biri hüquqi şəxs olduqda, icarə müqaviləsinin notarial qaydada təsdiqinə ehtiyac yoxdur. Lakin tərəflərdən hər ikisi fiziki şəxs olduqda, həmin müqavilə mütləq notarial qaydada təsdiqlənməlidir.;
- ✦ Müqavilənin notarial qaydada bağlanması üçün 70.15 AZN (61 AZN dövlət rüsumu + 9.15 AZN notarial hərəkətlərin aparılması üçün xidmət haqqı) ödənilir;
- ✦ İcarənin məbləği və şərtləri qarşılıqlı razılıq əsasında müqavilədə əks olunur;
- ✦ İcarəyə götürülən binanın rəsmi dövlət qeydiyyatı (mülkiyyət üzərində hüquqları təsdiqləyən reyestrdən çıxarış) olmalı, mülk qeyri-yaşayış sahəsi kimi istifadəyə veriləlidir.

Dövlət mülkiyyətində olan bina icarəyə götürüldükdə, sahibkarın diqqət yetirməli olduğu vacib olan informasiyalar aşağıdakılardır:

- ✦ Dövlət mülkiyyətində olan binanı (sahəni) yalnız müsabiqə vasitəsilə icarəyə götürmək olar;
- ✦ Tikilinin müsabiqə vasitəsilə icarəyə verilməsi icarə müqaviləsi bağlanılmaqla Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi (Komitə) tərəfindən həyata keçirilir;
- ✦ Müsabiqənin keçirilməsi üçün Komitə tərəfindən müsabiqə komissiyası (Komissiya) yaradılır;

¹Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi və Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi

- ✦ Müsabiqənin keçirilməsi üçün müəssisənin aylıq start qiyməti müəyyən edilir. Müsabiqə keçirilməmişdən əvvəl müəssisəni icarəyə götürmək istəyən şəxs onun aylıq start qiymətinin 10%-i həcmində məbləği dövlət büdcəsinə ödəyir;
- ✦ Müsabiqədə iştirak etmək üçün Komissiyaya bir sıra sənədlər təqdim olunmalıdır. Bura ərizə (sifariş), obyektin aylıq start icarə haqqı məbləğinin 10%-i həcmində behin ödənilməsinə təsdiq edən sənəd, müsabiqə təklifi (bağlı zərfdə təqdim edilir, zərfin bağlı tərəfi sifarişçi tərəfindən imzalanır və (və ya) möhürlənir), hüquqi şəxslər üçün müəyyən olunmuş qaydada təsdiq edilmiş reyestrdən çıxarışın və nizamnamənin surəti, fiziki şəxslər tərəfindən şəxsiyyəti təsdiq edən sənədin surəti daxildir;
- ✦ Müsabiqənin nəticəsi elan olunduğu gündən 30 gün sonra açıqlanır. Qalib gəlmiş şəxslə 20 gün ərzində icarə müqaviləsi bağlanır. İcarə müqaviləsi bağlandıqdan sonra icarə hüququnun dövlət qeydiyyatı üçün DƏDRX-in ərazi idarələrinə müraciət olunur.

Biznesin təşkili məqsədilə bələdiyyə mülkiyyətində olan tikili icarəyə götürüldükdə, sahibkar aşağıdakı hüquqi prosedurlara əməl etməlidir:

- ✦ Tikilinin icarəyə götürülməsi üçün bələdiyyə ilə müəssisəni icarəyə götürən subyekt arasında icarə müqaviləsi bağlanmalıdır;
- ✦ İcarə müqaviləsi bağlandıqdan sonra icarə hüququnun dövlət qeydiyyatı üçün DƏDRX-in ərazi idarələrinə müraciət olunmalıdır.

Hazır tikilinin alınması. Biznesin təşkili məqsədilə dövlət, bələdiyyə və xüsusi mülkiyyətdən olan hazır tikili alına bilər. Mülkiyyətçidən asılı olaraq hazır binanın satın alınması qaydaları aşağıdakı kimidir:

- ✦ Hazır tikili özəl mülkiyyət olduqda, sahibkar tikilinin mülkiyyətçisi ilə notarial qaydada alqı-satqı müqaviləsi bağlayır. Əgər tikili Bakı şəhərindədirsə 126.5 AZN (110 AZN dövlət rüsumu + 16.5 AZN notarial hərəkətlərin aparılması üçün xidmət haqqı), digər şəhər və rayonlardadırsa 50.6 AZN (44 AZN dövlət rüsumu+6.6 AZN notarial hərəkətlərin aparılması üçün xidmət haqqı) haqq ödənilir. Alqı-satqı müqaviləsi bağlandıqdan sonra müəssisəyə olan mülkiyyət hüququnun dövlət qeydiyyatı üçün DƏDRX-in ərazi idarələrinə müraciət edilir;
- ✦ Sahibkar dövlət mülkiyyətində olan binanı satın almaq istəsə, qüvvədə olan qanunvericiliyə görə bu yalnız dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi qaydalarına uyğun həyata keçirilə bilər. Dövlət mülkiyyətindəki tikili ya icarəyə verilmiş hansısa dövlət müəssisəsinin satışı, ya da dövlət müəssisəsinin hərracla vasitəsilə satışı kimi formalardan birindən istifadə etməklə həyata keçirilə bilər. Bu üsuldən

hansı birinin seçilməsindən asılı olmayaraq, sonda tikili üzərində mülkiyyət hüququnun dövlət qeydiyyatı üçün DƏDRX-in ərazi idarələrinə müraciət edilməlidir;

- ✦ Satın alınan tikili bələdiyyə mülkiyyətində olduqda, sahibkarla bələdiyyə arasında alqı-satqı müqaviləsi bağlanılır. Alqı-satqı müqaviləsi bağlandıqdan sonra tikiliyə mülkiyyət hüququnu dövlət qeydiyyatına aldırmaq üçün DƏDRX-in ərazi idarələrinə müraciət edilir.

Binanın tikilməsi. Aptek xidməti biznesi ilə məşğul olan sahibkarlar fəaliyyətlərinin təşkili məqsədilə bina tikmək istədikdə, bu proses aşağıdakı mərhələlərdən keçəcək:

(i) **torpağın əldə olunması.** Əgər sahibkarlıq məqsədilə bina tikintisi üçün dövlət torpağının satın alınması nəzərdə tutulursa, qüvvədə olan qanunvericilik² dövlət torpaqlarının özəlləşdirilməsinin mümkünlüyünü ifadə etsə də, bu kateqoriyadan olan torpaqların alqı-satqı prosesini ətraflı olaraq tənzimləmir. Bu səbəbdən dövlət torpaqlarının özəlləşdirilməsi prosesini konkret göstərmək mümkün deyil. Amma dəqiq bilinən budur ki, sahibkarlıq məqsədilə bina tikintisi üçün dövlət torpağının satılmasına dair qərarları rayon (şəhər) icra hakimiyyəti başçıları verir və sahibkarlar həmin orqanlara müraciət etməlidirlər. Əgər bələdiyyə torpaqları satın alınacaqsa, bu halda aşağıdakı hüquqi prosedurlara əməl olunmalıdır:

- ✦ Bələdiyyələrin hərrac və müsabiqələrə çıxardığı qeyri-kənd təsərrüfatı torpaqlarının alınması üçün binanın

²"Dövlət və bələdiyyə mülkiyyətində olan torpaqların mülkiyyət və icarəyə verilməsi ilə bağlı torpaq müsabiqələrinin və hərraclarının keçirilməsi Qaydaları"nın təsdiqinə dair ölkə prezidentinin 23 oktyabr 2003-cü il tarixli 972 sayılı Fərman

tikiləcəyi rayon (şəhər) hərrac komissiyasına müraciət olunmalıdır;

- ✦ Hərrac və müsabiqələr vasitəsilə bələdiyyədən sahibkarlıq məqsədilə tikinti təyinatlı torpaq sahəsi alındıqdan sonra alqı-satqı müqaviləsi bağlanır, torpağa mülkiyyət hüququnun dövlət qeydiyyatı üçün torpağın yeni mülkiyyətçisi tərəfindən DƏDRX-in ərazi idarələrinə müraciət olunur.

Xüsusi mülkiyyətdə olan torpağın alınması qaydasını tənzim edən ayrıca normativ akt yoxdur. Qanunvericiliyin təhlili əsasında xüsusi mülkiyyətdə olan torpağın alınması qaydasını müəyyən etmək olar. Həmin qaydalara əsasən:

- ✦ Xüsusi mülkiyyətdə olan torpaqlar torpağın mülkiyyətçisi ilə notarial qaydada bağlanmış alqı-satqı müqaviləsi əsasında alınır;
- ✦ Əgər torpaq Bakı şəhərindədirsə müqavilənin notarial qaydada təsdiq edilməsi üçün 126.5 AZN (110 AZN dövlət rüsumu + 16.5 AZN notarial hərəkətlərin aparılması üçün xidmət haqqı), digər şəhər və rayonlardadırsa 50.6 AZN (44 AZN dövlət rüsumu + 6.6 AZN notarial hərəkətlərin aparılması üçün xidmət haqqı) haqq ödənilir;
- ✦ Notarial qaydada müqavilə bağlandıqdan sonra torpağa mülkiyyət hüququnun dövlət qeydiyyatı üçün torpağın yeni mülkiyyətçisi tərəfindən DƏDRX-in ərazi idarələrinə müraciət olunur.

(ii) torpaq üzərində mülkiyyət hüquqlarının dövlət qeydiyyatı. Torpaq üzərində mülkiyyət hüququnun qeydiyyatı ilə bağlı sahibkarların aşağıdakıları bilməsi vacibdir:

- ✦ DƏDRX-in regional idarəsinə (torpağın yerləşdiyi ərazi

üzrə) müraciət olunur. Müraciət zamanı yeni mülkiyyətçinin ərizəsi, torpağın alqı-satqı müqaviləsi (notarial qaydada təsdiq edilmiş), torpaq sahəsinin planı və ölçüsü (DTXK tərəfindən hazırlanmış), dövlət rüsumunun ödənilməsi barədə qəbz dövlət əmlakının reyestrinə təqdim edilir;

- ✦ Sənədlər DƏDRX-in ərazi idarəsinə təqdim edildikdən sonra DƏDRX tərəfindən torpağın inventarlaşdırılması işləri həyata keçirilir. İntinventarlaşdırma işləri ilə əlaqədar DƏDRX-in göstərdiyi xidmətlər üçün əlavə xidmət haqqı ödənilir;
- ✦ Xidmət haqqı sahibkarlıq məqsədilə tikinti təyinatlı torpağın sahəsindən asılı olaraq fərqlidir. Məsələn, torpaq sahəsi 10 kvadratmetrədək olduqda 60 manatadək, qədər olduqda 10 kvadratmetrədən 100 kvadratmetrədək olduqda isə 60 manatdan əlavə hər 10 manat xidmət haqqı ödənməlidir;
- ✦ Göstərilən sənədlər təqdim edildikdən sonra 20 gün ərzində yeni mülkiyyətçi DƏDRX tərəfindən mülkiyyət hüququnu təsdiq edən müvafiq reyestrə çıxarışı və torpaq sahəsi üçün pasport və plan ölçü (texniki sənədlər) verir. Torpağa mülkiyyət hüququna dair dövlət reyestrindən çıxarışın verilməsi üçün 30 AZN, texniki sənədlərin verilməsi üçün isə 50 AZN dövlət rüsumu ödənilir.

(iii) binanın tikintisi üçün icazənin alınması. Sahibkarlıq məqsədilə tikinti işlərini həyata keçirilməsi ilə bağlı əsas prosedurlar aşağıdakılardır:

- ✦ İcazə xarakterli sənəd olan inşaat pasportu alınmalıdır. İnşaat pasportu müəyyən olunmuş torpaq sahəsində tik-

inti işlərini aparmaq üçün müxtəlif orqanlardan alınan rəylərdən, icazələrdən ibarət sənədlər toplusudur. İnşaat pasportu şəhər (rayon) icra hakimiyyətlərinin memarlıq və tikinti şöbələri (idarələri) tərəfindən verilir;

- ✦ İnşaat pasportu üçün üzərində tikinti işləri aparılacaq torpaq sahəsinin mülkiyyətçisi müvafiq şəhər (rayon) icra hakimiyyətinə müraciət edir. Şəhər (rayon) icra hakimiyyətləri rəy və icazələrin alınması üçün müvafiq qurumlara müraciət edir və həmin sənədləri toplayır. Sənədlər toplandıqdan sonra şəhər (rayon) icra hakimiyyəti inşaat pasportunu torpağın mülkiyyətçisinə verir. İnşaat pasportunun alınması üçün 50 AZN dövlət rüsumu ödənilməlidir;
- ✦ İnşaat pasportu və tikinti üçün icazə haqqında qərar əldə edildikdən sonra tikiləcək binanın layihəsi hazırlanmalıdır. Layihələndirmə işi yalnız bu sahədə fəaliyyətə dair alınmış xüsusi razılığı (lisensiyası) olan hüquqi və ya fiziki şəxslər (layihəçi) tərəfindən aparıla bilər. Layihə hazır olduqdan sonra layihə sənədləri müəyyən edilmiş qaydada dövlət ekspertizasından keçməli və təsdiq olunmalıdır;
- ✦ Layihənin təsdiq edilməsini tərəflərin arasında bağlanmış müqaviləyə əsasən həm layihəçi, həm də torpağın mülkiyyətçisi tərəfindən həyata keçirilə bilər. Layihə təsdiq olunması üçün şəhər (rayon) icra hakimiyyətinə təqdim edilir. Layihənin ekspertizası üçün 30 AZN, təsdiqi üçün 60 AZN dövlət rüsumu ödənilir;
- ✦ Müəssisənin tikintisinə başlamazdan əvvəl tikinti üçün müvafiq texniki şərtlər alınmalıdır. Qanunvericilik texniki şərtlərin konkret hansı mərhələdə alınmalı olduğunu

müəyyən etmir. Ümumiyyətlə isə texniki şərtlər tikinti işləri başlamamışdan əvvəl alınmalıdır. Texniki şərtlər tikiləcək olan müəssisəyə elektrik, qaz və su xətlərinin birləşdirilməsi üçün səlahiyyətli orqanlardan (Azərsu, Azəriqaz, Bakielektrikşəbəkə) alınır;

- ✦ Tikinti layihəsi təsdiq edildikdən sonra müəssisənin tikilməsi üçün tikinti işlərini aparacaq inşaatçı təşkilatla və ya subyektlə inşaat müqaviləsi bağlanır. Tikinti işlərini yalnız lisenziyası olan podratçı həyata keçirə bilər. Torpaq sahibi müəssisənin tikintisinə başlamazdan əvvəl yerli icra hakimiyyətindən tikinti-quraşdırma işlərinin aparılmasına icazə almalı və onun surətini podratçıya təqdim etməlidir;
- ✦ Tikinti işləri başa çatdıqdan və tikili istifadəyə tam hazır olduqdan sonra binanın istifadəyə qəbulu həyata keçirilir. Qəbul tikintini sifariş edənin müəyyən etdiyi qəbul komissiyası tərəfindən aparılır və istifadəyə qəbul aktı tərtib olunur.

(iv) **mərhələ - tikilmiş bina üzərində hüquqların dövlət qeydiyyatı.** Sahibkarlıq məqsədilə bina qəbul aktı əsasında təhvil alındıqdan sonra dövlət qeydiyyatına alınmalıdır. Dövlət qeydiyyatı üçün DƏDRX-in tikilinin yerləşdiyi ərazi üzrə yerli idarəsinə tikilinin mülkiyyətçisi tərəfindən müraciət olunur və aşağıdakı sənədlər təqdim edilməlidir:

- ✦ ərizə;
- ✦ yerli icra hakimiyyəti orqanının tikinti işlərinin aparılmasına icazə verən qərarı (bina tikilərkən təqdim edilir);
- ✦ binanın istifadəyə qəbul aktı (bina tikilərkən təqdim edilir);

- ✦ binanın və onun tərkib hissələrinin texniki sənədləri, plan-cizgisi;
- ✦ dövlət rüsumunun ödənilməsi barədə qəbz.

Tikiliyə mülkiyyət hüquqlarının qeydiyyatata alınması üçün mülkiyyətçi dövlət reyestrindən çıxarışın verilməsi üçün binaya dair texniki sənədlərin verilməsi üçün 50 AZN dövlət rüsumu ödənməsi tələb olunur. Bununla yanaşı, tikilinin (müəssisənin) inventarlaşdırılması üçün xidmət haqqı ödənilir. Xidmət haqqının məbləği Tarif (qiymət) Şurasının qərarı ilə müəyyən olunur. Bütün sənədlər təqdim edildikdən sonra müəssisəyə mülkiyyət və ya icarə hüququnu təsdiq edən dövlət reyestrində çıxarış və texniki sənədlər 20 gün ərzində verilir.

Vergi və sosial sığorta öhdəliklərinin icrası üçün uçot və hesabatlılıq

Aptek biznesi ilə məşğul olanlar ya sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi, ya da ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatı alına bilərlər. Vergi qanunvericiliyinə görə:

- ✦ Ardıcıl 12 aylıq dövrdə vergi tutulan əməliyyatların həcmi 120 min manat və ondan az olan şəxslər sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq hüququna malikdirlər. Bu halda sahibkarlar mənfəət vergisi və ƏDV ödəməkdən azad olur, yalnız sadələşdirilmiş vergi ödəyir. Sadələşdirilmiş verginin dərəcəsi xidmət dövrünün Bakı şəhəri üzrə 4%-i, şəhər və rayonlarda 2%-i səviyyəsindədir;
- ✦ Ardıcıl 12 aylıq dövrdə vergi tutulan əməliyyatların həcmi 120 min manatdan çox olan sahibkarlar ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatı alınır. Bu halda xidmət dövrünün 18%-i həcmində ƏDV, mənfəətlərinin 20%-i həcmində isə mənfəət vergisi ödəyirlər.

Aptek biznesi ilə məşğul olmaq istəyən sahibkar təkbaşına işləyirsə, yəni müştərilərə bilavasitə özü xidmət göstərsə, o Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna fərdi sahibkar kimi icbari sosial ödəniş etməlidirlər. Ödənişin məbləği qüvvədə olan minimum əmək haqqına faiz nisbətə müəyyən olunur və hazırda aşağıdakı kimidir:

- ✦ Bakı şəhərində – 21 manat;
- ✦ Sumqayıt və Gəncə şəhərlərində – 18.9 manat;
- ✦ Respublika tabeli digər şəhərlərdə – 16.8 manat;
- ✦ Rayon mərkəzlərində, digər şəhər və qəsəbələrdə – 12.6 manat;
- ✦ Kənd yerlərində – 10.5 manat.

Fərdi sahibkarlar məcburi sosial sığorta ayırmalarını sahibkar kimi uçota alındığı deyil, faktiki fəaliyyət göstərdiyi ərazilər üzrə müəyyən olunmuş məbləğ əsasında aylıq ödəməlidir. Məsələn, apteki olan fərdi sahibkar ölkənin ixtiyari bir kəndinin sakini kimi vergi uçotuna alınıb həmin xidməti Bakıda təşkil edirsə, bu halda hər ay 10,5 manat deyil, 21 manat icbari sosial ayırma ödəməlidir.

Aptek biznesi ilə məşğul sahibkar (fərdi sahibkar və ya hüquqi şəxs kimi qeydiyyatda alınmasından asılı olmayaraq) bu xidməti göstərmək üçün özündən savayı işçilər cəlb edibsə, həmin işçilər muzzdlu işçi kimi rəsmiləşdirilməli, onlarla əmək müqaviləsi bağlamalı, maaş cədvəlinə uğun olaraq həmin işçilərin hesablanmış aylıq əmək haqqı məbləğinin 22%-i həcmində ayırmanı Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödəməlidirlər.

Əgər aptek biznesi ilə məşğul sahibkarın isitifadəsində olan əmlak (tikili) icarəyə götürülüb və icarəyə verən subyekti hüquqi şəxs statusuna malik deyilsə, bu halda icarəyə götürən sahibkar icarə haqqından büdcəyə vergi ödəyir. Bu vergi “ödəmə mənbəyində vergi” adlanır və aylıq icarə haqqından 14 faiz dərəcə ilə tutulur. Binanın icarəyə götürülməsi müddətləri, şərtləri, habelə onların təmiri üzrə xərclər qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada icarəyə verənlə icarəçi arasında bağlanmış müqavilədə razılaşdırılır.

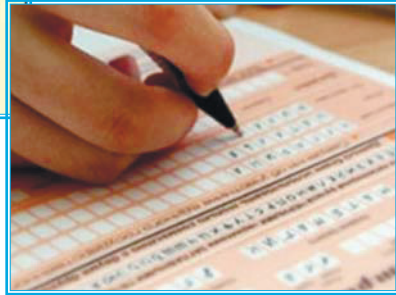
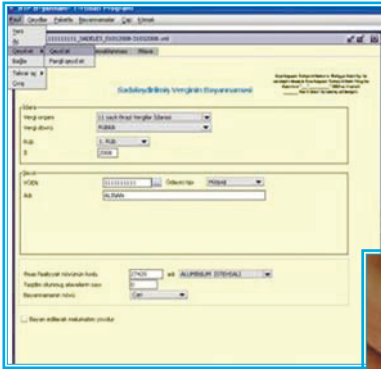
Qeyd: Vergi ödəyicisi olduğu yeri və ya yaşadığı yeri dəyişdikdə, vergi orqanına bu cür dəyişiklik baş verdiyi gündən 40 gün müddətində ərizə verməlidir. Vergi ödəyicisinin vergi uçotunda olduğu vergi orqanına olduğu yer və ya yaşadığı yer dəyişdiyi barədə ərizə ilə müraciət etdiyi gündən sonra 15 gün müddətində həmin vergi orqanı vergi ödəyicisinin yenidən uçota alınmasını (yəni əvvəlki vergi orqanından uçotdan çıxarılması və yeni vergi orqanında uçota alınması) həyata keçirməlidir.

Sahibkarlıq fəaliyyəti dövründə hüquqi və fiziki şəxslər dövlət orqanlarına dövrü hesabatlar təqdim edir.

Sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçmiş vergi ödəyiciləri vergi orqanlarına rüblük və illik bəyannamələr təqdim edirlər. Rüblük hesabatlar zamanı sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi vergi orqanına sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsini və ödəmə mənbəyindən tutulan vergi bəyannaməsini (əgər ehtiyac olarsa) təqdim edir. İllik olaraq isə illik balans və işçilərə dair hesabat və yol vergi bəyannaməsi təqdim edir. ƏDV ödəyiciləri isə vergi orqanlarına aylıq ƏDV, illik mənfəət, illik əmlak və illik yol vergi bəyannamələrini təqdim edir.

Dövlət sosial müdafiə orqanlarına rüblük və illik hesabatlar, bununla yanaşı fərdi uçot məlumatları haqqında illik hesabatlar təqdim olunmalıdır.

Nəhayət, hesabat təqdim olunması gərək olan dövlət qurumlarından biri statistika strukturlarıdır. Lakin fərdi sahibkar-

lardan statistika orqanlarına hesabat təqdim etmək tələb olunmur. Lakin hüquqi şəxslər tərəfindən Dövlət Statistika Komitəsinə illik və rüblük statistik hesabatlar təqdim edilməlidir.

İşçi qüvvəsindən istifadənin rəsmiləşdirilməsi

Ölkə qanunvericiliyinə əsasən, aptek biznesi ilə məşğul sahibkarlar hər hansı şəxsi iş və ya xidmət üçün cəlb edə bilər. İşə götürülən fiziki şəxslərin rəsmiləşdirməsi iki formada həyata keçirilə bilər:

- ✦ əmək müqaviləsi və
- ✦ xidmət müqaviləsi bağlanmaqla.

Əmək müqaviləsi əsasında işə cəlb edilən hər bir işçi işəgötürən (həm fərdi sahibkar, həm də hüquqi şəxs) tərəfindən məcburi dövlət sosial sığortası üzrə sığortalanmalıdır. Yeni işçi qəbul edilərsə hər qəbul edilmiş yeni işçi üçün DSMF-in yerli qurumlarına işəgötürən tərəfindən ərizə ilə müraciət edilir.

Müraciət edildikdən 1 ay sonra DSMF-in yerli qurumları tərəfindən işçilərin sosial sığorta şəhadətnamələri (SSŞ) işəgötürənə təqdim edilir.

Məcburi dövlət sosial sığortası ilə yanaşı işəgötürən işçiləri özəl sığorta təşkilatlarında istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta etdirməlidir. Bunun üçün işəgötürən həyat sığortası ilə məşğul olan sığorta şirkətinə müraciət edib həmin şirkət ilə sığorta müqaviləsini bağlayır.

Bölmə III

Aptek biznesi ilə məşğul olanlar üçün ən mühüm hüquqi-normativ sənədlər

- ✦ Vergi Məcəlləsi;
- ✦ İnzibati Xətalar Məcəlləsi;
- ✦ “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu;
- ✦ “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu;
- ✦ “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu;
- ✦ “Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;
- ✦ “Kiçik sahibkarlığa dövlət köməyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;
- ✦ Əczaçılıq fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu;
- ✦ “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;
- ✦ “Dərman vasitələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;
- ✦ İşçilərin icbari tibbi müayinələrinin keçirilməsi tələb olunan işlərin siyahısı” təsdiqlənməsinə dair Səhiyyə Nazirliyinin Kollegiyasının qərarı;
- ✦ “Aptek təşkilatının yaradılması və fəaliyyətinə dair Tələblər”. Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin 02.10.2006-cı il tarixli, 153 sayılı əmri ilə təsdiqlənib;

- ✦ “İcbari tibbi müayinələrin təkmilləşdirilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Kollegiyasının 13 dekabr 2012-ci il tarixli 46 sayılı Qərarı;
- ✦ “Bəzi fəaliyyət növlərinə xüsusi razılıq (lisenziya) verilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası prezidentinin 2 sentyabr 2002-ci il tarixli fərmanı;
- ✦ “Praktik tibb və ya əczaçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin (işçilərin) sertifikatı Qaydaları”. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 8 iyun 2010-cu il tarixli, 108 sayılı qərarı ilə təsdiqlənib;

Bölmə IV

Dövlət qeydiyyatına alınmış dərman vasitələrinin qiymətlərinin tənzimlənməsi

1. **“Dövlət qeydiyyatına alınmış dərman vasitələrinin qiymətlərinin tənzimlənməsi və həmin qiymətlərə nəzarətin həyata keçirilməsi Qaydası”na edilən dəyişiklik və əlavələr.** Bu dəyişiklik və əlavələrə görə: 1) *dərman vasitəsinin ölkədaxili topdansatış əzcaçılıq müəssisəsinə şərti satış qiyməti Tarif Şurası tərəfindən istinad üçün müəyyən edilən tarixə milli valyutanın ABŞ dollarına olan rəsmi məzənnəsi, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən təsbit edilən satış məzənnəsi üçün yuxarı hədd və nəzarət markasının qiyməti nəzərə alınmaqla bazis qiymət əsasında hesablanan qiymətdir;* 2) *Dərman vasitəsinin topdan və pərakəndə satış qiymətləri Şura tərəfindən ƏDV daxil olmaqla təsdiq edilir. Vergi ödəyicisinin sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi və ya ƏDV ödəyicisi olmasından asılı olmayaraq, dərman vasitələrinin topdan və pərakəndə satışı həmin qiymətlərlə həyata keçirilir;* 3) *Milli valyutanın ABŞ dollarına olan rəsmi məzənnəsində 5 (beş) faizdən artıq dəyişmələr olduqda bu Qaydanın 5.2-ci bəndinin tələbinə uyğun olaraq Tarif Şurasının təşəbbüsü ilə qiymətlərə növbədənkənar qaydada yenidən baxılır;* 4) *Dövlət satınalmaları zamanı, habelə dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilməyən tibb müəssisələri tərəfindən dərman vasitələri satın alınarkən tənzimlənən topdansatış qiymətlərindən aşağı qiymət təklif oluna bilər;* 5) *Dövlət qeydiyyatından keçmiş dərman vasitələrinin qiymətlərinin tənzimlənməsi məqsədi ilə bəyannamələrin, hesabat sənədlərinin və məlumatların vaxtında və ya düzgün təqdim edilməsinə nəzarəti Tarif Şurasının Katiblik həyata keçirir.*

Qərarın tam mətni ilə bu link vasitəsilə tanış olmaq mümkündür: <http://www.e-qanun.az/framework/30178>

2. Dərmanların qiymətinin tənzimlənməsi ilə bağlı Tarif Şurasının qərarları. 2015-ci ilin dekabr ayından 2017-ci ilin aprel ayınadək Tarif Şurası dərman vasitələrinin dövlət tənzimlənməsi ilə bağlı 4 ayrı-ayrı qərar qəbul etmiş və hazırda 10165 adda dərman

vasitəsinin qiyməti dövlət tərəfindən tənzimlənir. Qiymətləri tənzimlənən bütün dərmanların adları ilə Tarif Şurasının rəsmi saytından bu link vasitəsilə tanış olmaq mümkündür:

<http://tariffcouncil.gov.az/documents/DVA.pdf>

3. Dərman vasitələrinin və dərman maddələrinin dövlət qeydiyyatı ilə bağlı ekspertiza xidmətlərinin tariflərinin təsdiq edilməsi bağlı Tarif Şurasının 13 may 2016-cı il tarixli 8 sayılı və 6 mart 2017-ci il tarixli 2 sayılı Qərarları. Qəbul edilən qərarlara görə, 2 bölmə üzrə tariflər təsdiqlənib: 1) Dərman vasitələrinin və dərman maddələrinin dövlət qeydiyyatı ilə bağlı ekspertizası xidmətlərinin tarifləri. Bu bölmə çərçivəsində dövlət qeydiyyatına, yenidən dövlət qeydiyyatına və qeydiyyat sənədlərində edilmiş dəyişikliklərin qeydiyyata alınması məqsədi ilə ilkin ekspertiza, dövlət qeydiyyatına alınması məqsədi ilə ixtisaslaşdırılmış ekspertiza, yenidən dövlət qeydiyyatına alınması məqsədi ilə ixtisaslaşdırılmış ekspertiza, qeydiyyat sənədlərində edilmiş dəyişikliklərin qeydiyyata alınması məqsədi ilə ekspertiza ilə tariflər müəyyən edilib. Sadalanan xidmətlər isə tariflərin məbləği 120-1100 manat intervalında dəyişilir. Məsələn, dərman maddələrinin (dərman substansiyaları) yenidən dövlət qeydiyyatına alınması məqsədi ilə ixtisaslaşdırılmış ekspertiza üzrə xidmət haqqı 120 manat, dövlət qeydiyyatına alınmış dərman vasitələrinin yeni kombinasiyalarının qeydiyyata alınması məqsədi ilə ixtisaslaşdırılmış ekspertiza üzrə xidmət haqqı 1100 manat təşkil edir; 2) Ölkəyə idxal olunan və ya ölkə daxilində istehsal olunan dərman vasitələrinin və dərman maddələrinin laborator ekspertizası xidmətlərinin tarifləri. Bu xidmətlər üzrə tariflər 18-45 manat intervalında dəyişir. Məsələn, kapsulun (tablet) laborator ekspertizası üzrə xidmət haqqı 18 manat, inyeksiya üzrə anoloji xidmət haqqı 45 manat təşkil edir. Hər 2 qərara əsasən formalaşan ekspertiza tariflərinin tam dəsti ilə bu link vasitəsilə tanış olmaq mümkündür: <http://tariffcouncil.gov.az/?/az/content/116/>

Bölmə V

Aptek biznesi ilə bağlı peşə hazırlığı imkanları

Qüvvədə olan qanunvericiliyə görə, aptek açmaq istəyən şəxsin həm özünün, həm də aptekdə muzzdlu işçi kimi çalışdıracağı şəxsin əczaçılıq sahəsində ali və ya orta ixtisas qazanması hüquqi tələbdir. Əczaçılıq sahəsində orta ixtisasa sahib olmaq istəyən şəxslər ölkənin müxtəlif ərazilərdə fəaliyyət göstərən orta-ixtisas məktəblərində (kolleclərdə) bu imkanı əldə edə bilərlər. Həmin məktəblərə daxildir:

- ✦ 2 nömrəli Bakı Baza Tibb Kolleci;
- ✦ Gəncə Tibb Kolleci;
- ✦ Sumqayıt Tibb Kolleci;
- ✦ Naxçıvan Tibb Kolleci;
- ✦ Mingəçevir Tibb Kolleci.

Bu məktəblərin hər birində əczaçılıq sahəsində ixtisaslaşmaq mümkündür. Həmin kolleclərdə təhsil müddəti 9 illik təhsil bazasından 3 il, tam orta təhsil bazasından isə 2 il təşkil edir. Ümünilikdə ildə (2013-cü il) bütün tibb kolleclərinə ölkə üzrə 150 nəfərədək tələbə qəbul edilir.

Azərbaycanda ali əczaçılıq təhsilinə yalnız Azərbaycan Tibb Universitetində yiyələnmək mümkündür. Tələbələr bakalavr pilləsi üzrə 4 il, magistratura pilləsi üzrə 2 il oxuyurlar. Universitetin əczaçılıq fakültəsində tələbələr əczaşılıq sahəsində aşağıdakı ixtisasları qazanmaq imkanına malikdirlər:

- ✦ əczaçılıq kimyası;
- ✦ toksikoloji kimya;
- ✦ farmakoqnoziya.

Hazırda Azərbaycan Tibb Universitetinin Əczaçılıq fakültəsində 400-ə yaxın tələbə təhsil alır. Rəsmi məlumatlara görə, indi Azərbaycanda hazırda Azərbaycan 5000-dən artıq ali təhsilli əczaçı, 8000 nəfərə yaxın isə orta ixtisaslı əczaçı var.

Bölmə VI

Kiçik sahibkarlar üçün kredit əldə etmək imkanı: biznes-planın hazırlanması əsas şərtidir

İstənilən kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri kimi aptek biznesinə başlayan və ya bu sahədə artıq iş qurmuş şəxslərin kredit resurslarına ehtiyacı olur. Kredit əldə etmək üçün ilk növbədə kreditə çıxışın şərtlərini bilmək vacibdir.

Biznes kreditlər həm kommersiya şərtləri, həm də güzəştli əsaslarla götürülə bilər. Qanunvericiliyə əsasən, 18 yaşına çatmış hər bir ölkə vətəndaşı kredit götürə bilər. Lakin kredit almaq istəyənlər aşağıdakı tələblərə cavab verməlidir³:

- ✦ Kredit üçün müraciət edən şəxsin müsbət kredit tarixçəsi olmalıdır;
- ✦ Ərizəçi başqa bank və kredit təşkilatlarından götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsində gecikmə halları ilə üzləşmiş olmamalıdır;
- ✦ Ərizəçinin öz biznesi olmalı və biznes əməliyyatlarının həyata keçirilməsi zamanı yerli qanunvericilik heç bir halda pozulmamalıdır;
- ✦ Ərizəçinin şəxsiyyət vəsiqəsi olmalıdır;
- ✦ Ərizəçi ölkə ərazisində yaşamalıdır, hal-hazırkı yaşadığı ünvan qeydiyyatda olduğu ünvandan fərqlidirsə, faktiki yaşadığı ünvandan arayış təqdim olunmalıdır.

Banklar adətən kredit üçün müraciət etdikdən sonra kredit sifarişlərinin qiymətləndirilməsini aparır. Qiymətləndirmə me-

³Kreditə necə əldə etmək olar. İcma qrupları üçün Bələdçi. Bakı 2013. İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İB

yarları kreditlərin həcmi, müddəti, onlarla bağlı risklərin səviyyəsi, borcalanın fəaliyyət növü və digər amillərlə müəyyən edilir.

Kredit üçün müraciətinin girov təminatı və zəminləri olmalıdır. Girov təminatı kimi daşınar (avtomobil, ziynət əşyaları və s) və ya daşınmaz əmlak (ev, torpaq və s.) çıxış edə bilər.

Müraciətçiyə aşağıdakı hallarda kredit verilməsindən imtina olunur:

- ◆ Ölkə qanunvericiliyinə və normalarına əsasən qeyri-qanuni hesab olunan hər hansı fəaliyyət növünə;
- ◆ Müştərinin 3 və daha çox kredit öhdəliyi olduqda və gecikmə etdikdə müraciətdən imtina olunur;
- ◆ Müştərinin biznesi haqqında məlumat toplamaq mümkün olmadıqda və ya saxta məlumatlar verdikdə müraciətə mənfi cavab verilir;
- ◆ Aylıq gəlirləri və xərclərinin fərqi kredit hissəsini geri ödəməyə imkan vermədikdə kredit verilmir.

Bank kredit verməyə razılaşırsa, tərəflər arasında kredit müqaviləsi bağlanır. Müqavilədə kreditin məqsədi, məbləği, qaytarılma müddəti, qaytarılma üsulu, kredit üzrə faizlərin, o cümlədən illik faiz dərəcəsinin məbləği, tərəflərin məsuliyyəti və s. öz əksini tapır.

Kredit almaq üçün ən mühüm şərtlərdən biri sahibkarların peşəkar biznes-planlar hazırlamaq bacarığının olmasıdır. Belə planlar fəaliyyətin nəticələrinin qiymətləndirilməsi, biznesin təşkili üçün ehtiyac duyulan resursların axtarılıb tapılması baxımından çox mühüm alətdir. Adətən biznes-planda sahibkar həyata keçirmək istədiyi biznes fəaliyyətinin ideyası, məqsədi və həmin fəaliyyətin təşkili üsulları və formaları əks etdirilir. Biznes-planı hazırlayarkən sənədin aşağıdakı tipik stukturuna diqqət yetirilməlidir:

1) **Giriş hissə yazılmalıdır.** Bu hissədə qurmaq istədiyiniz aptek biznes fəaliyyəti barədə müfəssəl informasiyalar təqdim etməli, iş təcrübəniz və biznes həyatınız haqda detallı bəhs etməlisiniz. Giriş hissədə həmçinin planlaşdırdığınız biznes fəaliyyətinə özünüzdən üstünlüklərinizi, resurslarınızı təsvir etməlisiniz.

2) **Gələcək fəaliyyətiniz təsvir olunmalıdır.** Təsvirdə aşağıdakı məlumatlar əks etdirilməlidir:

- ✦ **Resurslarınızı sadalayın.** *Bura aptekinizin fəaliyyətində istifadə edəcəyiniz əmlakınız (torpaq, tikili, maşın və avadanlıqlarınız), onların fiziki durumu, aptekinizdə çalışacaq əmək qüvvəniz barədə məlumatlar daxil edilməlidir. Bundan əlavə, resurslarınızı artırmaq (yaxud bərpa etmək), işçi qüvvəsini təkmilləşdirməklə bağlı təkliflərinizi də təsvir hissəsinə daxil edin. Aptekinizin təşkili üçün binanı alacağımız və ya icarəyə götürəcəyiniz barədə mütləq qeyd edin.*
- ✦ **Əczaçılıq biznesinə başlamanızın məqsədini izah edin.** *Bu hissədə gələcək aptek fəaliyyəti barədə düşüncələriniz, potensial gəlirləriniz barədə gözləntiləriniz, fəaliyyətinizi nə qədər uzun müddətə planlaşdırdığımız, gəlirinizi biznesinizin inkişafına necə xərcləyəcəyiniz barədə yazın. Fəaliyyətinizdə öz bilik və bacarıqlarınızı, maliyyə vəsaitinizi necə yönəldəcəyinizi əsaslandırın.*
- ✦ **Aptekinizin fəaliyyət göstərəcəyi məkanı göstərin.** *Xidmətinizi harada təşkil edəcəyinizi qeyd edin – bu yer şəxsi mülkünüzdür, yoxsa icarəyə götürəcəksiniz? Bu əmlakın infrastruktur təminatının müştərilərə (ilk növbədə su və elektrik enerjisi təminatı) keyfiyyətli və gigenik normalara uyğun xidmət göstərməyə imkan verib-vermədiyini təsvir edin.*

- ✦ **Əczaçılıq biznesi bazarında rəqabət aparmaq imkanlarınızı təsvir edin.** *Məşğul olacağınız biznes sektorunda əlverişli rəqabət şərtləri mövcud olduğunu, həmin sahədə rəqiblərinizin nə dərəcədə çox olduğunu qeyd edin. Bir neçə əlaqəli sual da cavab yazın: təklif etdiyiniz xidmətlərin keyfiyyətini və cəlbediciliyini rəqiblərinizdən fərqli etmək üçün hansı planlarınız və ideyalarınız var? Siz rəqabətdə üstün gəlmək üçün göstərdiyiniz xidməti ucuz etməyi, yoxsa xidmətlərinizin keyfiyyətini yüksəltməyi həlledici sayırsınız - bu suala cavabı əsaslandırın, hər 2 yolun üstünlüklərini və çatışmazlıqlarını sadalayın.*
- ✦ **Aptekinizin xidmətlərindən bəhrələnəcək müştəri kontingentini təsvir edin.** *Müştəri kontingentiniz kimdir və ya gələcəkdə kimlər ola bilər? Onların sosial tərkibi, maddi imkanları necədi, keyfiyyətli xidmətə görə yüksək haqq ödəməyə hazır olan varlı və orta təbəqədir, yoxsa ucuz haqq hesabına keyfiyyətə xüsusi diqqət ayırmayan yoxsul təbəqə? Eyni müştəri nə qədər intensivliklə (məsələn ay ərzində neçə dəfə) sizin xidmətdən bəhrələnir? Siz onların maraq və ehtiyacları ilə maraqlanırsınız mı? Əgər maraqlanırsınızsa, bu barədə qısa da olsa yazın. Bu cür müştəri məlumat bankı formalaşdırmanız xidmətlərinizin keyfiyyətinin artırılmasında və biznes risklərinin idarə olunmasında sizə çox vacibdir.*
- ✦ **Aptek biznesinin hüquqi əsaslarını yazın.** *Spesifik olaraq sizin biznes sferanızı tənzimləyən hüquqi mexanizmlər və sənədlər haqqında məlumatınız varmı? Ölkədə saha xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq biznesin tənzimlənməsini təmin edən ümumi normativ-hüquqi aktlarla bağlı nə dərəcədə məlumatlısınız? Siz öz biznesinizin təşkilində*

hüquqi mexanizmlərdən necə faydalanmağı düşünürsünüz? Bütün bu suallara ətraflı cavab yazın.

- ✦ **Marketing planınızı təsvir edin.** *Marketing planı sizin bazara təklif etdiyiniz məhsullara tələbatı formalaşdırmaq sayəsində xidmətin təşkili və idarə olunması planıdır. Marketing planının mahiyyəti odur ki, siz müştəri cəlb etmək, öz işinizin başqa rəqiblərlə müqayisədə daha sərfəli olması barədə məlumatları yaymaq üçün hansı üsullardan yararlanacağınızı, onları öz xidmətinizin üstünlüklərinə necə inandıracağınızı təsvir edirsiniz. Bir sözlə, siz xidmətinizin təbliğatını və reklamını necə quracağınızı barədə ətraflı yazın.*
- ✦ **İşçi heyətinizin imkanlarını təsvir edin.** *İşçi heyətiniz barədə yazın – təkbaşına işləyəcəksiniz, ailə biznesi olacaq, yoxsa kənar işçi qüvvəsi cəlb edəcəksiniz? İşçilərin peşə-ixtisas tərkibi, sayı barədə yazın. Sizin üçün işçi seçimində hansı meyarların öncül olduğunu detallı təsvir edin.*
- ✦ **Biznesinizi necə idarə edəcəyinizi təsvir edin.** *Biznesinizi təkbaşına, yoxsa ortaqlıq əsasında idarə edəcəyiniz barədə yazın. Əgər ortaqlıq olacaqsə, onun şərtləri, rəsmi öhdəliklərə əsaslanıb-əsaslanmadığı haqda yazın. Gəlirlərin aranızda necə bölüşdürüləcəyi barədə razılaşmanızın şərtlərini qeyd edin.*
- ✦ **Maliyyə planınızı təsvir edin.** *Biznes-planın ən vacib bölməsi maliyyə planıdır. Maliyyəyə çıxış, əldə olan maliyyə resurlarını idarə etmək istənilən biznes sahəsi üçün böyük məsuliyyətdir. Səhv maliyyə idarəçiliyi biznes üçün iflas deməkdir. Biznes planda siz özünüzdən nə qədər maliyyə resurslarına malik olduğunuzu, bu qədər vəsaitlə hansı işləri görə bildiyinizi təsvir edirsiniz. Amma hansı əlavə işləri*

görməklə rəqabətə davamlı biznesə çevrilə biləcəyinizi, bu işlər üçün kənardan nə qədər maliyyəyə ehtiyacınız olduğunu əsaslandırmağınız. Əgər satıla və pula çevrilə bilən likvid əmlakınız varsa, planda bu barədə mütləq yazın. Maliyyə yardımını hansı subyektlərdən ala biləcəyinizi sadalayın – təkə bankdan pul götürməyi düşünürsünüz, yoxsa yaxın çevrənizdən də borc almaq imkanlarınız var? Mütləq elə mənbələrə müraciət edin ki, borclanma sizin üçün əlverişli olsun. Dəqiq hesablamalısınız ki, borc aldığınızdan nə qədər müddət sonra gəlir əldə etməyə başlayacaqsınız. İllik və aylıq büdcənizi tərtib etməli, gəlirlərinizin mənbələrini və həcmi, xərclərinizin strukturunu (əmək haqqı, vergilər, mal-materiial xərcləri, icarə xərcləri və s.) detallı yazın. Biznesinizin inkişafı o zaman uğurlu sayılacaq ki, qazancınız məxaricinizdən çox olmalıdır. Əks halda sizin biznesiniz iflas olaraq bazardan çıxmalıdır.

Bölmə VII

Sahibkarlar üçün faydalı linklər

Sahibkarlığın inkişafı ilə əlaqəli ictimai qurumlar

- <http://sahibkarol.biz> – Sahibkarların virtual tədris mərkəzi
<http://sme-ltd.info/> – Sahibkarın Məsləhət Evi
<http://ehr-az.org/> – İnsan Hüquqları Üzrə Maarifləndirmə İctimai Birliyi
<http://labourrights-az.org/> – Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası
http://www.edf.az/ts_general/azl/index.php – Sahibkarlığın və Bazar İqtisadiyyatının İnkişafına Yardım Fondu
<http://ask.org.az/?lang=az> – Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar Konfederasiyası

Bilavasitə sahibkarlıq fəaliyyətilə bağlı dövlət orqanları

- <http://www.taxes.gov.az/> – Vergilər Nazirliyi
<http://www.economy.gov.az> – İqtisadiyyat və Sənaye Nazirliyi
<http://www.sspf.gov.az/> – Dövlət Sosial Müdafiə Fondu
<http://anfes.gov.az/az/> – Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu
<http://icazeler.gov.az/> – Rəsmi qurumlardan alınmalı olan icazələrin rəsmi informasiya portalı

Kommunal xidmət müəssisələri

- <http://www.azerenerji.gov.az/> – “Azərenerji” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
<http://www.bes.az/> – “Bakıelektrikşəbəkə” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
<http://azersu.az/> – “Azərsu” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

Bölmə VIII

Dərmanların satışı və marketinqi ilə məşğul olan əczaçılıq şirkətləri

- 1) AVROMED.** Şirkət dərmanların distribüterliyi və marketinqi ilə məşğul olur.
Sifarişlər üçün əlaqə telefonu:
(+99412) 447-47-19, 447-47-39, 447-46-02, 447-46-03
Baş ofis: (+99412) 514-55-77
Marketinq şöbəsi: (+99412) 415-90-52
- 2) RİAD FARMA.** Dərman preparatlarının topdan satışı və marketinqi ilə məşğul olur.
Şirkətin ofisi və depolarla əlaqə telefonu:
(+99412) 447-24-25, 447-48-33, 447-48-32,
447-24-25, 425-55-55, 425-11-11,
425-22-22, 433-90-16, 433-90-18
- 3) Pasha k. şirkəti.** Dərman preparatlarının marketinqi və hər növ aptek mallarının distribüterliyi ilə məşğuldur
Şirkətin ofis və DEPO ünvanı:
Bakı ş. Xətai r-n. Nobel pros. Əbilov küç. 1. Zığ şossesi
Əlaqə telefonu: (+99412) 571-21-88, 571-16-51
- 4) Azerimed.** Dərmanların topdan satışı (DEPO) və marketinqi ilə məşğul olur.
Şirkətin ünvanı (DEPO): Bakı ş. Binəqədi rayonu. Mir Cəlil 63
Şirkətin ofis telefonu: (+99412) 560-30-21, 560-30-22,
560-30-22, 513-01-09
Marketing departamenti: (+99412) 562-87-94
- 5) Meridian.** Dərmanların topdan satışı ilə məşğul olur.
Şirkətin ofis ünvanı: Bakı ş., İmran Qasımov küç., 2a
Ofis telefonu: (012) 440-31-08

- 6) **Azərfarm LTD.** Şirkət dərman preparatlarının istehsalı, satışı və marketinqi ilə məşğul olur.
Azərbaycandakı nümayəndəliyin və ya şirkətin ofis ünvanı :
Bakı şəhəri, Bakıxanov qəs. B.Bünyatov küç.
Tel.: (+99412) 447-38-31
- 7) **Ever-Neyro Pharm.** Dərman preparatlarının marketinqi ilə məşğul olur.
Azərbaycandakı nümayəndəliyin və ya şirkətin ofis ünvanı:
Kaspian Plaza 2, C.Cabbarlı 44, AZ 1065
Azərbaycandakı nümayəndəliyin və ya şirkətin ofis telefonu :
Tel.: (+99412) 436-80-44
- 8) **ROCHE (Hoffman La ROCHE LTD).** Dərman preparatlarının marketinqi ilə məşğul olur.
Azərbaycandakı nümayəndəliyin və ya şirkətin ofis ünvanı:
Bakı şəhəri, Bakıxanov küçəsi 6, Bidge Plaza
Tel.: (+99412) 404-50-31
- 9) **Aktiv MMC.** Fəaliyyət istiqaməti: DEPO, Dərman preparatlarının satışı ilə məşğul olur.
Ünvan: Bakı ş, Nizami r-n, Abdulla Mirzəyev küç 21
Tel.: (+99412) 567-79-67
- 10) **Planeta.** Homeopatik preparatların marketinqi və satışı ilə məşğul olur.
Almaniyanın HEEL şirkətinin Azərbaycandakı nümayəndəliyin və ya şirkətin ofis ünvanı:
Bakı ş. 9-cu mkr. Cavadxan küç. 24
Azərbaycandakı nümayəndəliyin və ya şirkətin ofis telefonu:
Tel.: (+99412) 430-89-49
- 11) **"HB CO. LTD" MMC.** Əsas fəaliyyət dərman preparatlarının satışı və marketinqi ilə məşğul olur.

Ünvanı: Az 1108, Atatürk pros. 3078-ci mənzil.

Tel.: (+99412) 436-05-21, 563-37-17, 563-41-01

Web: www.hb-med.com

12) Naturfarm. Dərman preparatlarının distribüterliyi və marketinqi ilə məşğul olur.

Ünvan: Bakı ş., Binəqədi r-n, 8-ci mkr, 3078 məhəllə şirkətin

Tel.: (+99412) 561-91-59

13) Hipokrat MMC. Əczaçılıq və kosmetik məhsulların marketinqi və satışı ilə məşğul olmaqla yanaşı dünyanın bir neçə aparıcı şirkətinin Azərbaycanadakı eksklüziv distribüteridir.

Tel: (+99412) 412-24-55, 412-24-50

**Aptek biznesi:
kiçik sahibkarlar üçün bələdçi**

Kompüter dizaynı: Ariz Allahverdiyev

Format 84x102, 1/32, 2 ç.v. Tiraj 300 ədəd.

Kitab "AZSEA" MMC -də çap edilib.

Kitab pulsuz paylanır.